

5-8.
SINIFLAR

АДЫГЭБЗЭ АДЫГАБЗ

ADIĞECE ÖĞRETİM MATERYALİ
Doğu (KABARDEY) VE Bati (ADIĞEY) LEHÇELERİ
• MODÜL 3 •

Yazarlar
İlhan Aydemir
Ayşe Tufan
Talih Altınışik
Şeyma Kanbek
Aylin Öz

DEVLET KİTAPLARI
İKİNCİ BASKI

2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI	.6251
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ	.666

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Proje Yürütücüsü
KAFFED
Kafkas Dernekleri Federasyonu

Editör ve Program Geliştirme
Yrd. Doç. Dr. Sinem Vatanartıran

Ölçme ve Değerlendirme
İlhan Aydemir

Rehberlik
Özlem Aydemir

Müzik
Betal Yıvan
Engin Met / GİNNİ

Ressam
Asiye Erin

Grafik Tasarım
Abdulkadir Polat

Bu kitabın hazırlanmasında destek veren Düzce Üniversitesi Çerkes Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyeleri **Doç. Dr. Susana Shkhalakhova** ve **Doç. Dr. Ruzana Doleva**'ya, Maykop'tan **Prof. Dr. Raya Unarokova** ve filolog **Madina Pashtova**'ya, Nalçik'ten filolog **Masirat Bekanova**'ya ve **Hatokşoko Gazi Adıge Dil Derneği**'ne, **KAFFED** olarak sonsuz teşekkür ederiz.

ISBN 978-975-11-4151-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 23.08.2016 gün ve 9002543 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün ..... gün ve ..... sayılı yazısı ile ikinci defa .... adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusum, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar.
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanından beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

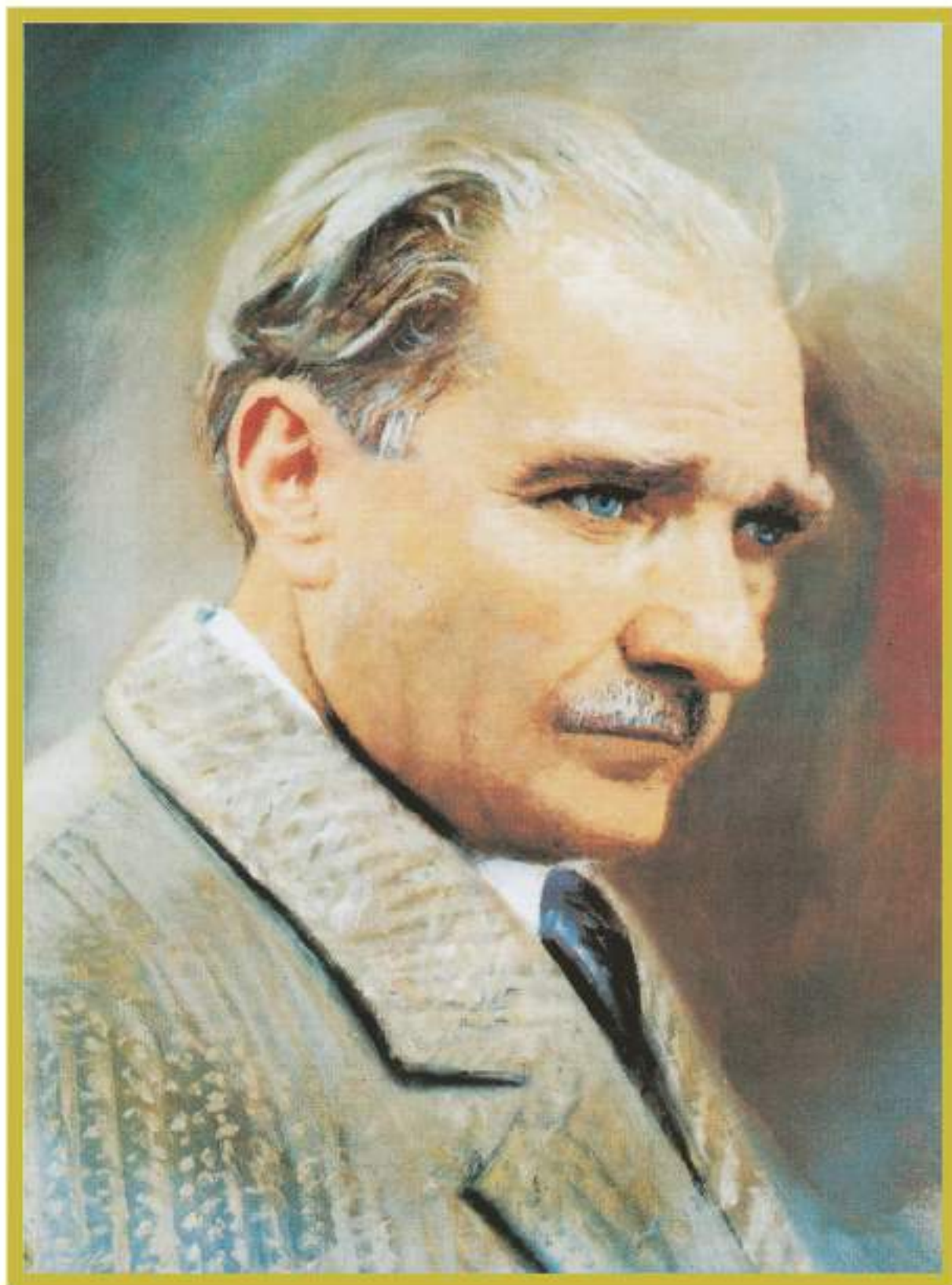
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KİTAP HAKKINDA GENEL BİLGİ

Orta okulda okutulan 5-8. Sınıflar Yerel Diller ve Lehçeler seçmeli dersi kapsamında Adıge dili (Batı ve Doğu Lehçeleri) için hazırlanan öğretim programına uygun olarak yazılmıştır. Seçmeli dersler yönetmeliğine göre, öğrenciler herhangi bir seçmeli dersi istedikleri sınıfta seçebildikleri için, bu kitap ta modüler sisteme uygun olarak, 5-8. sınıf öğrencilerinden bu dersi üçüncü defa seçecek olanlar için hazırlanmıştır. Modül 3 kitabı, Avrupa Birliği Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeylerinden, A1.2 temel düzeyinin dil becerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Kitapta, hem Batı hem de Doğu lehçelerinde, Rusya Federasyonu'na bağlı Adıgey Cumhuriyeti ve Kabardey Balkar Cumhuriyeti'nde resmi dil olarak seçilen lehçeler kullanılmıştır. Adıgecede Kiril alfabesi kullanılmaktadır. İlk iki modülde, bu dile ait seslerin ve alfabenin öğretimi öncelikliydi. Bu modülde ise seslerin ve alfabenin öğretimi tamamlanmış, öğrencilerden bu alfabe ile daha akıcı okuyup yazmaları beklenmektedir.

Modül 3'de dört temel dil becerisinin de (dinleme, okuma, yazma, konuşma) geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Modül 1 ve Modül 2'de olduğu gibi, üniteler temalara göre oluşturulmuş ve her temaya uygun A1.2 seviyesinde dil kullanımı ve aktif kelimeler belirlenmiştir. Konuşma becerilerinin gelişmesi için, metin içindeki diyalogların, ayrıca rol yapma, doğaçlama, drama gibi yöntemlerle tekrar edilmeleri önerilmektedir. Bu modülde yazılı ifadelerin oranı artırılmıştır ve Modül 1 ve 2'ye göre öğrencilerin okuma becerilerinin gelişimine daha fazla yer ayrılmıştır.

ÜNİTE İÇERİKLERİ

Alfabe		2-3
ÜNİTE 1. EVİMİZ ДИ УНЭР ТИУНЭ	Dil İşlevleri: Kişisel fikirleri ifade etmek (bence), bir şeyden önce veya sonra olan eylemleri ifade etmek (önce / sonra). Aktif Kelimeler: Dernek, köy, iyi dilek konuşması misafir, misafir evi, ev, tuvalet, banyo, oda, mutfak, bahçe, dinlenmek, misafir ağırlamak, evin bölümleri.	4-5
ÜNİTE 2. ALIŞVERİŞ ЦЭХҮЭН ЦЭФЭН	Dil İşlevleri: Sıfat tamlaması (ucuz kalpak), gelecek planlarını ifade etmek (gelecek zaman). Aktif Kelimeler: Kalpak, ucuz, pahalı, hediye, fiyat, kaymak, müzik aleti, pşine, şikepşine, phaçıç, el sanatı, müzikolog, kıyafet, boynuz, bayrak, şarhon, yarın, haftaya, gelecek ay, gelecek yıl, seneye, iki gün sonra, üç hafta sonra.	18-19
ÜNİTE 3. TATİL DÖNÜŞÜ ЗЫГЪЭПСЭХУГЪУЭ НЭУЖЬЫМ КЪЭГЪЭЗЭЖЫН ЗЫГЪЭПСЭФЫГЪОМ ЫУЖ КЪЭГЪЭЗЭЖЫГЪУ	Dil İşlevleri: Birisine yapılan şeyi ifade etmek (sana aldım), geçmişte yapılan şeyleri ifade etmek (geçmiş zaman). Aktif Kelimeler: Havaalanı, dönmek, anlatmak, özlemek, yakışmak, satın almak, dün, iki gün önce, üç hafta önce, geçen hafta, geçen ay, geçen yıl, beş saat önce, efsane, hikaye, Nart, Sosruko, ateş, fırtına, donmak, Olimpiyat Dağı, at, kale, duman, dev, meşale, gürlmek, kor parçası, buz.	28-29
ÜNİTE 4. HATIRALAR ГУКЪЭКЫЖЬХЭР ГУКЪЭКЫЖЬХЭР	Dil İşlevleri: Aile üyelerini tanıtmak, sebep ve sonuç ilişkilerini ifade etmek (için). Aktif Kelimeler: Akraba, hala, teyze, amca, dayı, kuzen, aile ağacı.	42-43
ÜNİTE 5. ELBİSELERİM NEREDE? СИ ЦЫГЪЫНХЭР ДЭНЭ ЦЫИЭ? СИДЖАНЭХЭР ТЫДЭ ЦЫИ?	Dil İşlevleri: Nesnelerin pozisyonlarını ifade etmek. Aktif Kelimeler: Altında, üstünde, oturarak durma, ayakta durma, yatarak durma, bir şeyin içinde yatarak, oturarak, ayakta durma.	56-57

АДЫГЭ АЛФАВИТ

Doğu (Kabardca) Leifesi

А	Э	Б	В	Г	Гу
Гъ	Гъу	Д	Дж	Дз	Е
Ё	Ж	Жь	З	И	Й
К	Ку	КІ	КІу	Къ	Къу
Кхъ	Кхъу	Л	Лъ	ЛІ	М
Н	О	П	ПШ	Р	С
Т	ТІ	У	Ф	ФІ	Х
Ху	Хь	Хъ	Хъу	Ц	ЦІ
Ч	Ш	Щ	ЩІ	Ы	Ъ
Ь	Э	Ю	Я	І +а,э,ы	Іу

АДЫГЭ АЛФАВИТ

Ван (Adıgey) Lehçesi

А	Б	В	Г	Гу	Гъ
Гъу	Д	Дж	Дз	Дзу	Е
Ё	Ж	Жъ	Жъу	Жь	З
И	Й	К	Ку	Къ	Къу
КІ	КІу	Л	Лъ	ЛІ	М
Н	О	П	ПІ	Пу	Р
С	Т	ТІ	ТІу	У	Ф
Х	Хъ	Хъу	Хь	Ц	Цу
Щ	Ч	Чъ	ЧІ	Ш	Шъ
Шъу	ШІ	ШІу	Щ	Ъ	Ы
Ь	Э	Ю	Я	І +а,э,ы	Іу

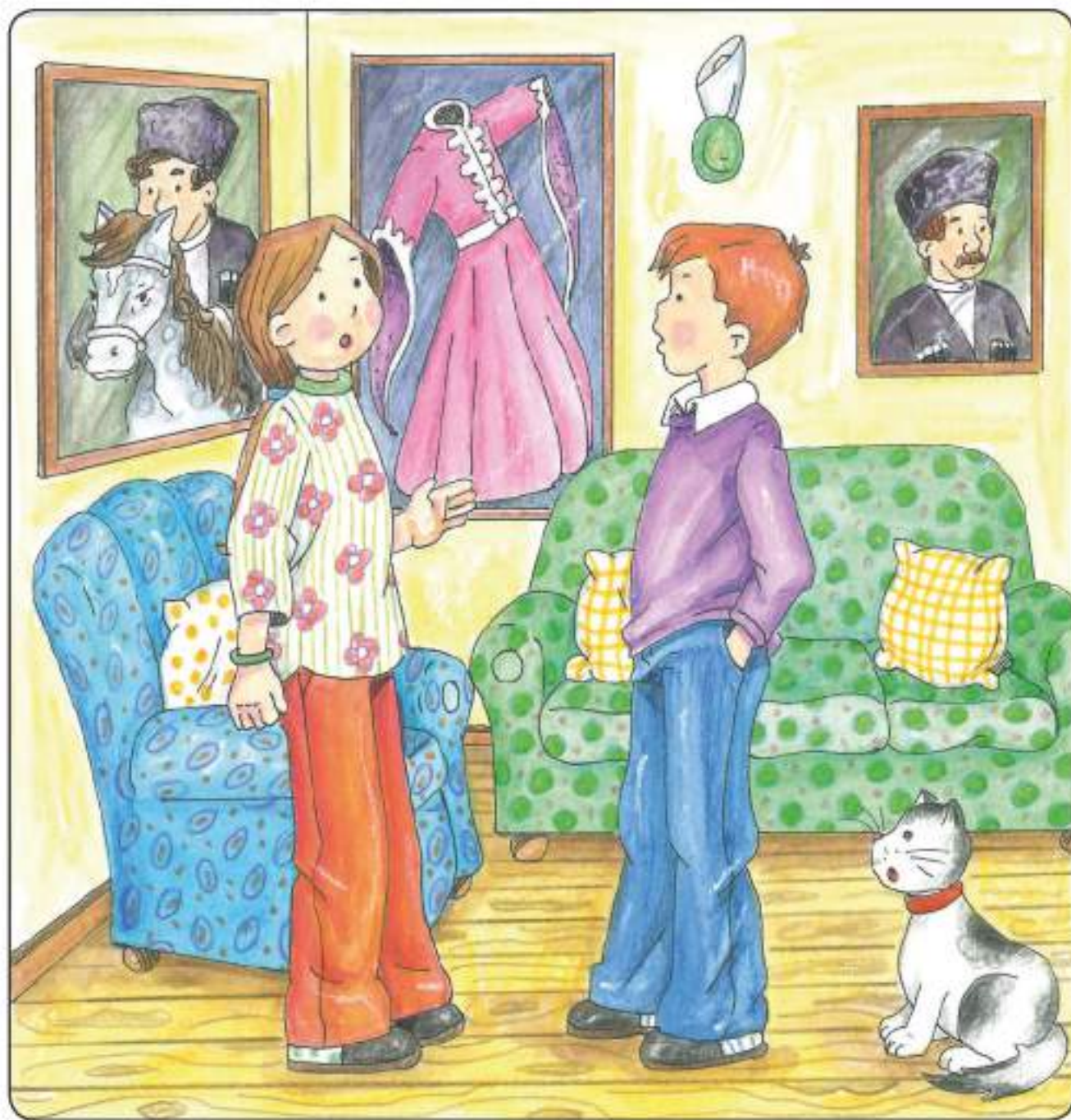
1 **Едагуэ**

Фемыдагуэ щыкӀэ, упщӀэхэм жеуап ефт.

1 – Пэрытрэ Жансетрэ дэнэ щылэхэ?

2 – Хэт абыхэм зрагъэцыхур?

3 – Зрагъэцыхуам Пэрытрэ Жансетрэ дэнэ иригъэблагъэрэ?

 Фи жэуапхэм фыкӀэльпыпльыж.

1   **Едэлу**

Шьюемыдэлузэ апэ упчлэмэ джэуап кьяшбут.

1. Пэрытрэ Джансэтрэ тыдэ щылэха?

2. Хэт нэлуасэ зыфэхьухэрэр?

3. Нэлуасэ зыфэхьугээ нэбгырэм тыдэ ригьэблагьэхэрэр?

 Шьюиджэуапхэр шьюупльэклубь.

Аргуэру фэдэлүэж. ИлъабжьэмкIэ щыIэ упщIэхэм жэуап ефт:

а. Хасэм щIэкIыжа иужь дэнэ кIуахэ?

.....

в. Жэбагы кызэрильытэмкIэ къуажэр сыт хуэдэ?

.....

2

Бзэ хэгъуазэ

Мыбы дыщIэкIыжа иужь, фэ си къуажэм, Псынабэ фысшэну сыхуейщ.

Мыбы дыщIэкIыжа иужь, Псынабэ фысшэну сыхуейщ.

ИПЭ

ИУЖЬ

ТэкIу зывгэпсэхуа иужь, си ныбжьэгъухэр фэзгэцIыхунщ.

ИПЭ

ИУЖЬ

Джыри шъуедэлү. Упчлэмэ джэуап къяшъут:

а. Хасэм ыуж тыдэ кӀуагъэха?

.....

б. Джэбагъ иеплъыкӀэкӀэ икъяуджэ сьд фэда?

.....

2

Бзэ хэгъуаз

Мыщ тызчӀэкӀыжъкӀэ тикъяуджэу
ПСЫНАБЭ шъусщэнэу сыфай.

Мыщ тызчӀэкӀыжърэм **ыуж** тикъяуджэу Псынабэ шъусщэнэу сыфай.

ЫПЭ

ЫУЖ

ТӀэкӀузызыжъугъэпсэфыхэрэм **ыуж** синымджэгъумэ нӀлуасэ шъуафэсшын.

ЫПЭ

ЫУЖ

Къуажэм дымыкӀуэ **ипэ**, уи анэм удз гъэгъа къыхуэтщэхунщ.

ИУЖЬ

ИПЭ

Лэжыгъэ

ИльабжьэмкӀэ къыщыхъа псалъэхэр къэвгъэсэбэпурэ псалъэуха зэхэвгъэувэ. УпщӀэ дамыгъэ зытет псалъэухахэр упщӀэу зэхэвгъэувэ.

Щапхъэ: шхэн / Іэ тхъэщӀын / ипэ

Сымышхэ ипэ си Іэхэр сотхъэщӀ.

1. Дыгъэр къухъэн / кыфӀ хъун / иужь

.....

2. Сэ / жэщ къэс / гъуэлыжын / дзэ лъэщӀын / ипэ

.....

3. Дэ / фильм еплъын / ар / къэкӀуэжын / ипэ

.....

4. Дадэ / и деж / кӀуэн / щэхуэн / ипэ / ?

.....

5. Уэ / унэ лэжыгъэ / щӀын / еджаплэм къикӀыжын / иужь ?

.....

3

Бзэ хэгъуазэ

Сэ си гугъэмкӀэ, дэ ди къуажэр
Къэбэрдейм и нэхь дахэрэ нэхь
инрэщ.

Къуаджэм тыкӀоным **ыпэ** уянэ къэгъагъ къыфэтэгъэщэф.

ЫУЖ

ЫПЭ

ЮфшӀэн

ЫчӀэгъкӀэ къэтыгъэ гушыӀэхэр жьугъэфедэзэ гушыӀэхыгъэхэр зэхэжьюгъэуцу. УпчӀэ тамыгъэ зиӀэ гушыӀэхыгъэхэр упчӀэ гушыӀэхыгъэхэу зэхэжьюгъэуцу.

Шапхъ: шхэн / Ӏэ тхъакӀын / ыпэ

Сышхэным **ыпэ** сӀэ сэтхъакӀы.

1. Тыгъэ къохъэн / шӀункӀы хъун / ыуж

.....

2. Сэ / чэщ къэс / цэ лъэкӀын / гъольыжъын ыпэ

.....

3. Тэ / кино еплъын / ар / къэкӀожъын / ыуж

.....

4. Тэтэжъы дэжъ кӀон / щэн-щэфэн / ыпэ / сшырэ сэрырэ?

.....

5. О / унэ юфшӀэн / еджапӀэм къыкӀыжъын / ыуж

.....

3 Бзэ хэгъуаз

СэркӀэ тикъуаджэ Къэбэртэе Хэкум итхэм анахь ин ыкӀи анахь дах.

Сэ си гугъэмкIэ, ди къуажэр Къэбэрдейм и нэхъ къуажэ дахэщ.

Сэ	си гугъэмкIэ
Уэ	уи гугъэмкIэ
Абы	и гугъэмкIэ

Дэ	ди гугъэмкIэ
Фэ	фи гугъэмкIэ
Абыхэм	я гугъэмкIэ

УпщIэ: Мы фащэр дауэ къыпщыхъурэ?

Жэуап: .....

УпщIэ: Жансетрэ Пэрытрэ я гугъэмкIэ, Налшык сыт хуэдэ къалэ?

Жэуап: .....

УпщIэ: Фэ фи гугъэмкIэ, мы гъэм «Спартак-Налшык» чемпион хъуну?

Жэуап: .....

4 **ЕдаIуэ: Хъуэхъу**

ФемыдаIуэ щыкIэ, упщIэхэм жэуап ефт:

1. Хъуэхъур сыт?

.....

2. Сыт щыгъуэ хъуэхъу щыжалэр?

.....

СэркIэ, тэ тикъуаджэ Къэбэртэе Хэкум итхэм анахь дах.

Сэ	сэркIэ
О	оркIэ
Ащ	ащкIэ

Тэ	тэркIэ
Шьо	шъоркIэ
Ахэм	ахэмкIэ

УпчIэ: ОркIэ мы джанэр сьд фэда?

Джэуап: .....

УпчIэ: Джансэтрэ ПэрытрэкIэ Налщык сьд фэдэ къала?

Джэуап: .....

УпчIэ: ШъоркIэ мыгъэ «Спартак-Налщыкыр» чемпион хьуцта?

Джэуап: .....

4 **Едэлу: Хьохьу**

Шьуемыдэлүзэ апэ упчIэмэ джэуап къяшьут:

1. Сыда хьохьу зыфалорэр?

.....

2. Сыдигьуа хьохьу къызалорэр?

.....

Зэ фэдэлүэжи ильабжьэмкIэ кыщыхьа упцIэхэм я жэуапхэр фтхы.

1. Жэбагы и анэм сыт ипщэфIар?

.....

2. Жэбагы и анэм хьуэхьум сыт щыжилар?

.....

3. Жэбагы хьуэхьум сыт щыжилар?

.....

4. Уэ фи унэм кьэкIуа хьэщIэм дауэ уехьуэхьун?

.....

5 Зэджэн пычыгъуэ

Фемыджэ щыкIэ, ильабжьэмкIэ кыщыхьа упцIэхэм жэуап ефт:

1. Адыгэ унэм сыт хуэдэ Iыхьэхэр иIэ?

.....

2. Адыгэ унэм и хьэщIэщыр сыт щхьэхуэу щыщытыр?

.....

Джыри зэ шъуедэлужь ыкӀи ычӀэгъкӀэ къэтыгъэ упчӀэхэм джэуап къяшъут:

1. Джэбагъ янэ сьд фэдэ шхыныгъоха ышыгъэхэр?

.....

2. Джэбагъ янэ хъохъу къызелом сыда къылуагъэхэр?

.....

3. Джэбагъ хъохъу къызелом сыда къылуагъэхэр?

.....

4. О уиунэ къакӀорэ хъакӀэм сьд фэдэ хъохъуа къыфапӀорэр?

.....

5 Зэджэн пычыгъу

Шъуемыджэзэ ычӀэгъкӀэ къэтыгъэ упчӀэхэм джэуап къяшъут:

1. Адыгэ унэр сьдэуштэу зэтеутыгъа?

.....

2. Адыгэ унэм ихъакӀэщ сьд пае унэм хэдзыгъэу ашыра?

.....

ИщлагымкIэ кыщыхьа зэпсэлъэныгъэм къеджэ, уи жэуапхэр къэпщытэж.

Жэбагы: Дэ ди унэр пасэрей адыгэ унэщ. Фыхуеймэ ди унэр фэзгъэлыагъунщ. Мыбдежыр сенэщ, адыгэ унэ пэшхэм я бжэхэр мы сенэм пыщIащ. Мыр пщэфIапIэщ. Мыр дадэ и пэшщ. Мыр сэ си пэшщ. Мыри си адэ-анэм я пэшщ. Мо ди гупэм щыфлыагъу унэ цыкIур хьэщIэщщ. ХьэщIэхэр хуиту щыхьэщIэфын щхьэкIэ хьэщIэщыр унэм пэщхьэхуэу, унэм пымыту ящI. Мыри псыунэщ.

Пэрыт: Фи пщIантIэр сыту инышхуэ, сыту къабзэу зэлылуха!

Жэбагы: НтIэ, Унэ къэс зы пщIантIэшхуэ иIэщ. Ди джэгухэр, зэхэсхэр пщIантIэм щыдощI. Фешауэ кыщIэкIынщ, класэ хьуащ. ХьэщIэщымкIэ фынеблагъэ, фэри тIэкIу зывгъэпсэхунщ.

6 Унэм и Iыхьэхэр. ПсалъэщIэхэр.

зыгъэпскIыпIэ

пщэфIапIэ

пщIантIэ

псыунэ

зал

зыщыжей пэш

Ычлэгкэ кээтыгэм диалогэу шьуеджэээ шьуиджэуапхэр шьууплээклубь.

Джэбагь: Тэ тиунэ пэсэрэ адыгэ ун. Шьуфаемэ тиунэ шьозгьэлээгун. Мыр лэгуц. Адыгэ унэм ипчээхэр зэклэ лэгуцэм тет. Мыр пыты (пщэрыхьап). Мыр сятэжь иун. Мыр сэ сый. Мыри сянэрэ сятэрэ яун. Мо шьульээгурэ унэ цыктури хьаклэщ. Хьаклэхэр рэхьат хьуным пае хьаклэщыр унэм пэчыжьэу ашы. Мыри псыун.

Пэрыт: Шьуицагу сьдэу ина ыкли зэгэээфагья!

Джэбагь: Ары. Унэхэм зэклэми щагушхо адэль, сыда плэмэ тиджэгухэри тизэхэсхэри мыщ щашы. Шьупшьыгьэщтын, класэ хьугьэ. Шьуеблагь, хьаклэщымкэ тыжьугьаклу, шьори тлэклу зыжьугьэпсэфын.

6 Адыгэ унэм изэтеутык. Гущылэ зехьак.

зыгьэпскып

пыты (пщэрыхьап)

хэтэ-щагу

псыун

хьаклэ ун

щылыплэ ун

Мыр кыщыхъур дэнэ?

Дэнэ фыщыжейрэ?

.....

Дэнэ фыщышхэрэ?

.....

Уи дзэхэр дэнэ щыпльщлрэ?

.....

Дэнэ фыщыпщафлэрэ?

.....

Зэрыунагъузу дэнэ фыщызхэс?

.....

Хъэщлэхэр дэнэ щывгъэхъэщлэрэ?

.....

7 Унэ план

Ищлагъымккэ кыщыхъа щыплэ нэщлым унэ план щитхъэ. Уи ныбжьэгъуми удэлэпыкъуурэ ирегъатхъэ.

Мыщдэжъыр сьд?

Тьдэ шъущычъыера?

.....

Тьдэ шъущышхэра?

.....

Тьдэ шъуцэхэр щышъульэкыра?

.....

Тьдэ шъущыпщэрыхъэра?

.....

Тьдэ зэрэунагъоу шъущысыра?

.....

Тьдэ уихъаклэхэр щыпхъаклэра?

.....

7 Унэм иплан

Ычлэгъклэ къэтыгъэ чыплэ нэклым унэ план горэ къишъушыхь. Уиныбджэгум унэ планыр къыфэлъуат. Ащ егъэшл.

1 **Едагуэ**

Пэрытрэ Жансетрэ фэепль къащэхунуш. Иджыпсту бээрым
щылэхэщ. Фемыдагуэ ипэ, къапсэльхэр къэфлытэ.

- а. Сыт къащэхунур?
- б. Хэт кызыхуащэхунур?

Едагуи къэпльытахэр къэпщытэж.

1 **Едэлу**

Джансэтрэ Пэрытрэ шлухьяфтынхэр къащэфыщт. Джы бэдээрэм тетых. Язэдэгущыиэ уемыдэлүзэ къашлэ:

- а. Сыд къащэфыщтыр?
- б. Хэт къызфащэфыщтыр?

Едэлу ыкли къэпшлагьэхэр уплъэклужь.

Иджыри зэ едэлүэж. ИщлагъымкIэ къыщыхъа упщIэхэм жэуап ет.

a. Адыгэ пыIэ дапщэр ягу ирихъа?

.....

b. Дэтхэнэ адыгэ пыIэр къащэхуа?

.....

c. Къащэхуа адыгэ пыIэм и уасэр сьт хуэдиз?

.....

2 Бзэ хэгъуазэ

пыIэ пуд

пыIэ лъапIэ

3 Зэджэн пычыгъуэ

Пэрытрэ Жансетрэ я Iыхъыхэм фэеплъ къыхуащэхуну хуейхэщ.
ПсынщIэу феплъ, фэеплъищым я цIэхэр фтхы.

a. ....

b. ....

c. ....

Джыри едэлу. Члэгым члэт упчлэхэм яджэуапхэр къят:

a. Адыгэ пэлэ тхьапша агу рихьыгээр?

.....

b. Тары адыгэ палоу къащэфыгээр?

.....

c. Къащэфыгээ адыгэ палом ыуасэр тхьапша?

.....

2 Бзэ хэгъуаз

пэлэ пыут

пэлэ льяпI

3 Еджэн.

Пэрытрэ Дджансэтрэ шлухьяфтынхэр къащэфынэу фаех. Уналэ тедз ыкIи шлухьяфтынищым ацлэ тхы.

a. ....

b. ....

c. ....

Пэрыт : Мы пылэр кызырытщэхуар флы хьуаш.

Жансет : Си анэм **шатэ** кыпхуэсхьынуц, жеслац. Ар кьэтщэхун хуейщ.

Пэрыт : Хьунц, ауэ шхыныгьуэхэр дыщыкьуэжыну махуэм кьэтщэхунц. Иужь дыдэу Сухум дыкьуэнущ. Абы кьыщытщэхунц.

Жансет : Пэжу жыболэ. Абы щыгьуэ кхьуейр, махьсымэр, шатэр Сухум кьыщытщэхунц.

Пэрыт : Цыкьлүхэм сыт кьахуэтщэхун?

Жансет : Сэ сызэрегупсысымкьлэ, цыкьлүхэм **макьамэ** **лэмэпсымэ** кьахуэтщэхумэ, нэхьыфлщ. Ди макьамэ лэмэпсымэхэр зэрагьэцлэну сыхуейщ.

Пэрыт : Арамэ, **пшынэ**, **шыкьлэпшынэ**, **пхьэцлыч** кьэтщэхунц. Дауэ уеплэрэ?

Жансет : Хьунц. Илэ, иджыпсту депльынц.

Пэрыт : Языныкьуэр мыбы языныкьуэри Мейкьуапэ кьыщытщэхунц. Шыкьлэпшынэр Гьукьлэ Замудин и кьыщым кьыщытщэхунц.

Жансет : Ар хэтыт? Музей зилэракьэ?

Пэрыт : Нтлэ, арац. Гьукьлэ Замудин пасэрей ди лэцлагьэхэр, пасэрей ди макьамэ лэмэпсымэхэр, пасэрей пшынальэхэр кьэзугьуеиж **лэцлэгьэлщ.**

Жансет : И концертми дыкьуэну?

Пэрыт : Сэркьлэ, дыкьыщыкьуакьлэ дыкьуэнц.

Жансет : Хьунц нтлэ. Мыбы **адыгэ** **фацэ**, **бжьэ**, **нып** кьыщытщэхунц.

Уи жэуапхэр кьэпщытэж. Укьызэджам хэт фэепльищым я цлэхэр тхы.

пшынэ

шатэ

адыгэ нып

бжьэ

башльыкь

Пэрыт : Мы хурышьо палор кыизэрэтщэфыгээр дэгъу хуугъэ.

Джансэт: Сянэ **щатэ** кыпфэсхыщт есугагъ. Ар кэтщэфын фай.

Пэрыт : Хуун, ау шхыныгъохэр тызыкложыщт мафэм кэтэгъэщэф. Ауж дэдэм Сухум тыклощт. Ащ кыщытщэфын.

Джансэт: Тэрэзу оло. Ащыгум кыуаер, махъсымэр, щатэр Сухум кыщытщэфыщт.

Пэрыт : Цыклумэ сьд кьафэтщэфын?

Джансэт: СэркIэ, цыклумэ музыкэ Iэмэ-псымэхэр кьафэтэгъэщэф. Тимузыкэ Iэмэ-псымэхэр зэрагъэшIэнэу сьфай.

Пэрыт : Ащыгум **пщынэ, шыкIэпщын, пхъэкIычI** кэтэгъэщэф. Сьд пIорэ?

Джансэт: Хуун, некIо тегъэплъ.

Пэрыт : Азыныкьо мыщ кыщэтэгъэщэф, азыныкьо Мыекыуапэ кыщэтэгъэщэф. ШыкIэпщынэр Мыекыуапэ, ГьукIэ Замудин дэжь, кыщэтэгъэщэф.

Джансэт: Хэт ар? Адыгэ пщынэ Iэмэ-псымэхэм ямузей зилэр арыба?

Пэрыт : Ары. ГьукIэ Замудин ижьырэ тилэшIагъэхэр, ижьырэ музыкэ Iэмэ-псымэхэр, ижьырэ оредхэр кьэзыугъоирэ **музыкэ шIэныгъэлэжь**.

Джансэт: Иконцерт тыклощта?

Пэрыт : ТыкьызыкIуагъэкIэ тыгъакIу.

Джансэт: Хуун. Ащыгум мыдэжьым **адыгэ шьуашэ, бжьэ, нып** кэтэгъэщэф.

Уиджэуапхэр уплъэкIужь. НэмыкIэу плъэгъугъэ шьухьафтынхэм ацIэ кьэтх.

пщынэ

щатэ

адыгэ нып

бжьэ

шьхьарыхьон

кхъуей

фащэ

шыкIэпшынэ

пыIэ

пхъэцIыч

Еджи таблицэм итхэ. Сытыр дэнэ кыщашэхуну?

НАЛШЫК
.....
.....
.....
.....
.....

МЕЙКЪУАПЭ
.....
.....
.....
.....
.....

СУХУМ
.....
.....
.....
.....
.....

Аргуэру еджи ищIагъым щIэт упщIэхэм жэуап ет.

1. Сыт хуэдэ макъамэ Iэмэпсымэхэр кыщашэхуну?

.....

2. Сыт хуэдэ макъамэ Iэмэпсымэхэр хэт и деж кыщашэхуну?

.....

3. Уэ укIуауэ щытатэмэ, абы сыт кыщыпщэхунт?

.....

4 Бзэ хэгъуазэ

Налшык

Мейкъяупэ

Иджы Налшык дыщыIэщ.

ГъукIэ Замудин и концертym дыкIуэнущ.

Пщэдей Мейкъяупэ дыкIуэнущ.

къуае

шьуашэ

шыкӕпщын

адыгӕ палы

пхӕкӕмч

Едж ыкӕи таблицӕм итх: сыдыр тыдӕ къыщӕфӕыщт?

НАЛЦЫК
.....
.....
.....
.....
.....

МЫЕКЪУАПӔ
.....
.....
.....
.....
.....

СУХЪУМ
.....
.....
.....
.....
.....

Едж ыкӕи ыхӕ чӕт упчӕхӕм джӕуап къят.

1. Сыд фӕдӕ пщына къащӕфӕыщтхӕр?

.....

2. Тӕра пщынӕхӕр, хӕта къызщӕфӕыщтхӕр?

.....

3. О укӕогӕагӕмӕ, сыд къӕпщӕфӕыщтгӕӕр?

.....

4 Бзӕ хӕгъуаз

Налцӕк

Мыекъуапӕ

Джы Налцӕк тыщы. Гъукӕ Замудин иконцӕрт **тыкӕощт**.

Неуц Мыекъуапӕ тыкӕощт.

Сэ	сыклуэнуц
Уэ	уклуэнуц
Ар	клуэнуц

Дэ	дыклуэнуц
Фэ	фыклуэнуц
Ахэр	клуэнухэц

5 Лэжыгъэ

ИщлагымкIэ кыщыхьа псальэухахэр нэвгъэсыж.

1. Иджыпсту Налшык щыIэхэц. Сухум клуэхэмэ, кхъуей, махъсымэ, шатэ .....

(къэцэхун)

2. Къэклуэну тхъэмахуэм ди нэхъыжхэм льягунлягъу ..... (хуэклуэн)

3. Си ныбжъэгъухэр унэм къезгъэблэгъащ. Мы тхъэмахуэм икIэм ..... (къэклуэн)

4. Сэтэней университетым щоджэ. ИльэситI дэкімэ ..... (къэхын)

5. Ныщхъэбэ уэ сыныпхуэклуэнуц. Псыхъэлывэ .....? Сигу къэклащ. (хуэщын)

Къэклуэну зманым теухуа псальэхэр.

ИщлагымкIэ кыщыхьа къэклуэну зман къэзыгъэлягъуэ псальэхэр, псальэ зэпхахэр къэвгъэсэбэпурэ фщIэнухэр, влэжынухэр фтхы.

Пщэдей	МахуитI дэкімэ	Тхъэмахуиц дэкімэ	Тхъэмахуэ къэклуэ	Мазэ къэклуэ	Гъэ къэклуэ	ЕтIанэгъэ
--------	----------------	-------------------	-------------------	--------------	-------------	-----------

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

Сэ	сыклоцт
О	уклоцт
Ар	клоцт

Тэ	тыклоцт
Шьо	шьюклоцт
Ахэр	клоцтых

5 Юфшэн

Чэггым чэт гушылуухыггэхэр жьуггэтэрэзыжьых.

1. Джи Налщык щылэх. Кьуаер, бахьсымэр, щатэр Сухьум зыклохэккэ ..... (кьэщэфын)
2. Кьэклоцт тхьамафэм тинахьыжьмэ ..... (луклэн)
3. Синыбджэгьухэр унэм кьезгьэблэгьагь. Мы тхьамэфэ зыггэлсэфыгьом ..... (кьэклон)
4. Сэтэнае университетым щеджэ. Ыльэситлу ыуж ..... (кьэухын)
5. Ныпчыхьэ уадэжь сыкьэклоцт. Хьалыжьо ..... ? Сыгу кьэклыгь. (фэшын)

Кьэклоцт уахьтэм икьэлуаклэхэр

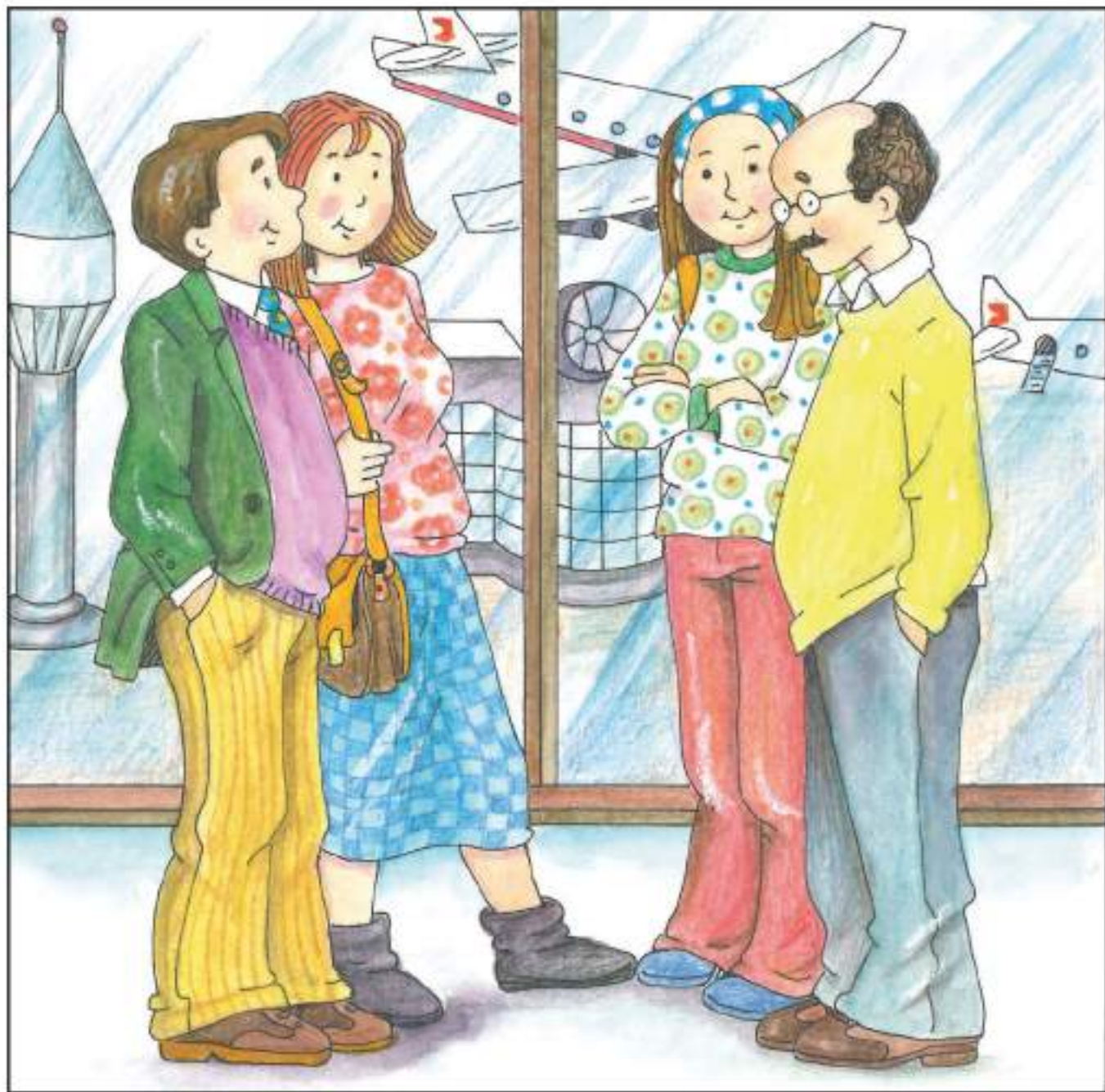
Уахьтэр кьэзгьэльэгьорэ гушылуэхэу чэггым чэтхэр жьуггэфедэзэ шьушлэнэу ишьюхьухьэгьэ юфхэр кьэшьутх:

Неущ	Мэфитлу ыуж	Тхьамэфитлу ыуж	Кьэклоцт мазэм	Кьэклоцт ильэсым	Кьэклорэггым
------	----------------	--------------------	-------------------	---------------------	--------------

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

ЕЩАНЭ ДЕРС. ЗЫГЪЭПСЭХУГЪУЭ НЭУЖЬЫМ КЪЭГЪЭЗЭЖЫН

Пэрытрэ Жансетрэ аэропортым шылэхэщ. Я адэ-анэхэр къапежьащ.

Адэм : Фыкъохъусыж, цыклухэ! Дигу фыкъэклэщ.

Пэрыт : Дэри аращ. Ауэ хэкур куэду дахэт.

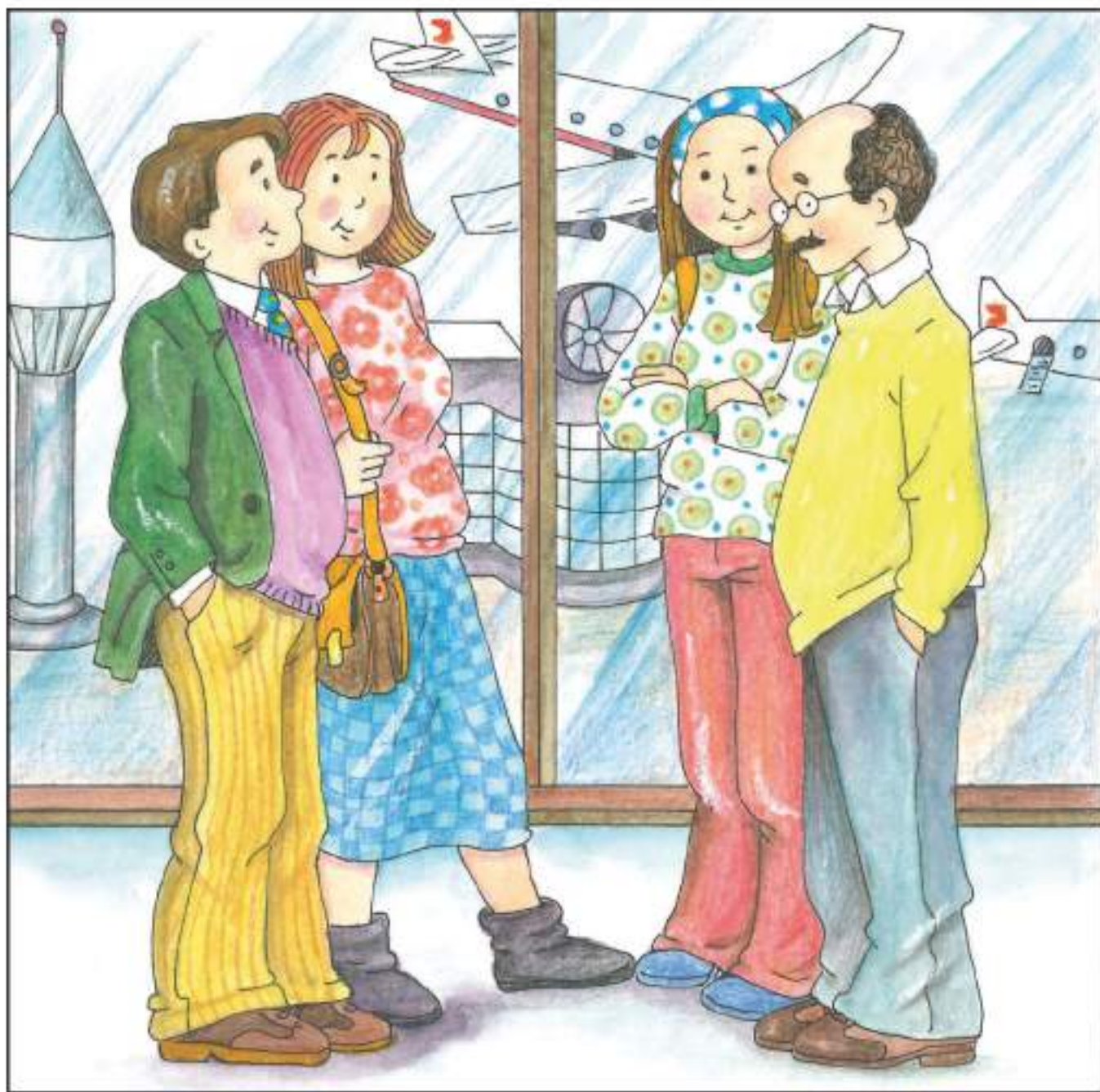
Анэ : Сытхэр шыфщла? Къэлүэтэжын хуей куэд шылэу къыщлэкынщ.
Фынаклүэ, унэм дыклүэжынщ.

Жансэт : Фынаклүэ, унэм дывгъэклүэж. Фэеплхэр къыфхуэтхьащ.

Ди фэеплхэр фэттыну дыхуейщ.

ЯЩЭНЭРЭ ДЕС. ЗЫГЪЭПСЭФЫГЪОМ ЫУЖ КЪЭГЪЭЗЭЖЬЫГЪУ

Пэрытрэ Джансэтрэ аэропортым щылэх. Янэрэ ятэрэ къапэгъоклыгъэх.

Ты : Фэсапщ, клэлэцлыклухэр! Тышьуфезэщыгъ.

Пэрыт : Тэри ары. Ау Хэкур дэхэ дэдагъ.

Ны : Сьд шыушлагъэхэр? Къэшыулотэнэу бэ щы. Некло, унэм тыжъугъэкложь.

Джансэт : Ары, тадэжь тыжъугъэкложь. Шлухьяфтынхэр къышьуфэтхыгъ. Тишлухьяфтынхэр къышььоттынэу тыфай.

1 Бээ хэгъуазэ

Хэку
Блэкіа зэман

Тырку
Ит зэман

Дыгъуасэ хэкум дыщылащ.
Сынасыпыфлэщ. Хэкур слъэгъуащ.

Иджыпсту Тыркум дыщылэщ.

Сэ	хэкур слъэгъуащ.
Уэ	хэкур плъэгъуащ.
Абы	хэкур илъэгъуащ.

Дэ	хэкур тлъэгъуащ.
Фэ	хэкур флъэгъуащ.
Абыхэм	хэкур ялъэгъуащ.

Мы пылэр уэ
кыпхуэсщэхуащ.

Сэ кысхуэлщэхуауи?! Упсэу!
Тхьэм уи гукъэк! нэхъыбэ ищ!
Дэхащэщ.

1 Бээ хэгъуаз

Хэку
Блэкыгъэ уахътэ

Тыркуе
Мы уахътэ

Тыгъуасэ Хэкум тыщылагъ.
Сынасыпышу. Хэкур слъэгъугъэ.

Джы Тыркуем тыщы!

Сэ	Хэкур слъэгъугъэ.
О	Хэкур пльэгъугъэ.
Ащ	Хэкур ыльэгъугъ.

Тэ	Хэкур тльэгъугъэхэкур.
Шьо	Хэкур шьульэгъугъэ.
Ахэм	Хэкур альэгъугъ.

Мы адыгэ палор о кыпфэщэфыгъ.

Сэра кыызфэпщэфыгъэр?
Опсэу! Дэхэ дэдэу кычлэкыгъ.
Дахэу кысэклуа?

Сыт хуэдэ?
Къызэклүрэ?

Нггэ, дахэ дьдэу
къоклү. Фыккэ улажэ.

Мы пьлэр **къэсщэхуащ**.

Сэ	къэсщэхуащ.
Уэ	къэпщэхуащ.
Абы	къищэхуащ.

Дэ	къэтщэхуащ.
Фэ	къэфщэхуащ.
Абыхэм	къащэхуащ.

Сыд фэд? Дахэу кысэклиуа?

Ары, дэхэ дэдэу кыюклу,
шүкiz олажь!

Мы адыгэ палор **кьэсщэфыгь**.

Сэ	кьэсщэфыгь.
О	кьэпщэфыгь.
Ащ	кыыщэфыгь.

Тэ	кьэтщэфыгь.
Шьо	кьэшьющэфыгь.
Ахэм	кьящэфыгь.

Мы пылэр уэ кыпхуэсщэхуащ.

Хэт кыхуэсщэхуа?

Хэт кыщэхуа?

Мы пылэр уэ кыпхуэсщэхуащ.

Хэт кыхуэпщэхуа? -Уэ.

Хэт кыщэхуа? -Сэ.

Сэ

.....

кыпхуэсщэхуащ.

кыхуэсщэхуащ.

.....

кыфхуэсщэхуащ.

кьахуэсщэхуащ.

Уэ

кысхуэпщэхуащ.

.....

кыхуэпщэхуащ.

кытхуэпщэхуащ.

.....

кьахуэпщэхуащ.

Абы

кысхуищэхуащ.

кыпхуищэхуащ.

.....

кыхуищэхуащ.

кытхуищэхуащ.

кыфхуищэхуащ.

кьахуищэхуащ.

Мы хурышъо палор о кыпфэщэфыгъ.

Хэт кызфэсщэфыгъэр?

Хэт кызфэпщэфыгъэр?

Мы хурышъо палор о кыпфэщэфыгъ.

Хэта кызфэпщэфыгъэр? -Оры.

Хэта кызыщэфыгъэр? -Сэры.

сэ кызфэсщэфыжыгъ

о кыпфэсщэфыгъ

ащ кыфэсщэфыгъ

Сэ .....

шъо кышлъуфэсщэфыгъ

ахэм кяфэсщэфыгъ

сэ кыисфэпщэфыгъ.

о кызфэпщэфыжыгъ

ащ кыфэпщэфыгъ

О тэ кытфэпщэфыгъ

.....

ахэм кяфэпщэфыгъ

сэ кыисфищэфыгъ

о кыпфищэфыгъ

ащ кыфищэфыгъ

Ащ тэ кытфищэфыгъ

шъо кышлъуфищэфыгъ

ахэм кяфищэфыгъ

2

Лэжыгъэ

ИщлагымкIэ кыщыхъа псалъэ гупхэмкIэ псалъэуха зэхэлъхъэ.

1. Сэ / уэ / усэ / тхын / дыгъуасэ

.....

2. Уэ / сэ / къэхъын / тхыль / дыгъуасэ

.....

3. Абы / сэ / кыщыхъуа / махуэ / гъэльэпIэн / дыгъуасэ

.....

4. Уэ / фэеплъ / къэхъын / дэ / дыгъуасэ

.....

5. Сэ / джанэ / дахэ / къэщэхун / дыгъуасэ

.....

ИщлагымкIэ кыщыхъа псалъэухахэр нэвгъэсыж.

1. Пэрытрэ Жансетрэ Хэкум кыкIыжахэщ. Я адэ-анэм кхъуей, шатэ, махъсымэ ..... (кыыхуэхъын).

2. Тхъэмахуэ кIуам ди нэхъыжъхэм .....
(лъагъунлъагъу хуэкуэн). Ахэр куэду ..... (гуфIэн).

3. Тхъэмахуэ кIуам куэду ..... (ешын). Япэм теннис .....
(джэгун), иужькIэ ..... (футбол джэгун). Абы и ужькIэ унэр
..... (гъэкъэбзэн). Абы щхъэкIэ жэщым фIыуэ сыжеящ.

Блэкиа зэманым теухуа жылэкиэхэр.

ИщлагымкIэ кыщыхъа блэкиа зэман къэзыгъэлъагъуэ псалъэхэр, псалъэ зэпхахэр къэвгъэсэбэпурэ, влэжь Iуэхугъуэ гуэрхэр фтхы.

Дыгъуасэ	МахуитI ипэ	Тхъэмахуищ ипэ	Тхъэмахуэ блэкиам	Мазэ блэкиам	Нэгъабэ	Сыхъэтитху ипэ
----------	----------------	-------------------	----------------------	-----------------	---------	-------------------

2 **Юфшлэн**

Ычлэгккэ кээтыгээ гуцылэхэр жьугээфедээ гуцылэхуыгээхэр зэхэжьугээуцу.

1. Сэ / оц пае / усэ тхын / тыгюасэ

.....

2. О / сэц пае / кээхын / тхыль / тыгюасэ

.....

3. Ащ / сэц пае / кызыхьугээ мафэ / гэмэфэклын / тыгюасэ

.....

4. О / тэц пае / шьухьафтын / кээхын / тыгюасэ

.....

5. Сэ / ащ пае / джэнэ дахэ / кээщэфын / тыгюасэ

.....

Члэгым члэт гуцылэхуыгээхэр ижьугээкьужь:

1. Пэрытрэ Джансэтрэ Хэкум кыккыжьыгээх. Янэ-ятэхэмэ кюае,
бахьсымэ, щатэ ..... (кэфэхын).

2. Блэкыгээ тхьамафэм тинахьыжьмэ ..... (лээгун лээгюу фэклон)
Ахэр лээшэу ..... (гушлон)

3. Блэкыгээ тхьамафэм лаеу ..... (пшьын); Апэ теннис .....
(ешлэн), ыужь ..... (футбол ешлэн). Ащ ыуж ..... (унэ гээкээбзэн)
Ащ пае чэщым шлоу счьяягь.

Блэкыгээ уахьтэм икээлуаклэхэр.

Ычлэгккэ кээтыгээ гуцылэхэр жьугээфедээ , шьушлэгээ Юфхэр кээшютх:

Тыгюас	Мэфитлу ыпэккэ	Тхьамэфиц ыпэккэ	Блэкыгээ тхьамаф	Блэкыгээ маз	Блэкыгээ ильэс	Сыхьатитф ыпэккэ
--------	-------------------	---------------------	---------------------	-----------------	-------------------	---------------------

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

3 Еджэн

Феджэн ипэклэ упщлэхэм жэуап ефт.

1. Нартхэр хэт?
2. Сосрыкьюэр хэт?
3. Сосрыкьюэ нартхэм щхьэклэ сыт ищлар?

Еджи уи жэуапхэр кьэпщытэж.

Сосрыкьюэ нартхэм мафлэ кьазэрыхуихьар

Нарт шу гуп зеклэуэ ежьат. Гьуэгум уаем хиубыдащ.

Гьуэгум нартхэр тештыхьэным нэсауэ

Сосрыкьюэр кьахуэзащ.

«Мафлэ уилэ, Сосрыкьюэ? Шылэм дызэщлэгьэщтэ» жалэри еупщлахэщ.

Сосрыкьюэ

«Сэ кьээзгьээжыху фыкьыспэплэ», жиэщ, и шым шэсри гьуэгу теуващ.

Хьэрэмэлуащхэ и щыгум дэклащ.

Зиплыхьащ. Дунейм и адреи и

нэзым зы чэщанэ щильэгьуащ.

Сосрыкьюэ абы клуэуэ

щыдэплэм, зы Иныжь мафлэр

кьигьуэлыхьыхьауэ жейуэ кьильэгьуащ.

Сосрыкьюэ и шымклэ чэщанэм щхьэпрылэащ.

Иныжьым щхьэдэбэкьуклэри зы дэп дакьэ кьыщтащ.

Дэп дакьэм зы хьуасклэ хэхури иныжьым и нэм

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

3 Еджэн

Шьюемыджээ:

1. Нартхэр хэта?
2. Саусырыкьо хэта?
3. Саусырыкьо нартхэм апае сыда ышлаггэр?

Едж ыкнн уиджэуапхэр упльэклужь.

Саусырыкьо машлор кьызэрихьыггэр

Нарт шыу куп зекло клонэу ежьягь. Гьогьу тетхэу оешхо кьатехьухьягь. Нартхэр зэклэщтыхьяггэхэу гьогум тетхэу Саусырыкьо кьаклэхьягь.

- Машло уила, Саусырыкьу? Чьылэм тесты!

- Сэ кьээггэээжыфэ шьукьысаж, - ылуи Саусырыкьо и Тхьожьые зыридзи, Хьарам луашьхэм дэчъаи зызепльыхьэм, чым агьунэ зы пытаплэ горэм лугьо шьхьащихэу кьыщильэггь. Саусырыкьо пытаплэм даплэмэ, машлом кьегьольэклыггэ иныжь Нэзакьор кьельэггь. Саусырыкьо пытаплэм шыоу ельиш, машлом клэрыль иныжьым еплэи, зы пхэцлэклэ кьыпхьотагь. Пхэцлэклэм кьыпызыггэ тэпыр иныжьым ынэгу тефагь. Саусырыкьо мэфиш гьогу кьыкльггэу иныжьыр кьэущыгь, имашло зы

щлэхуаш. Сосрыкъуэ махуищ гъуэгу къиклуа нэужь, Иныжьыр къэушаш.
 И мафлэм зы дакъэ зэрыхэмылыжым гу лыташ. Къэгурымаш. Сосрыкъуэ махуищ
 гъуэгу къиклуарэ пэт, къэлэбэри дэп дакъэр трихыжаш.
 Сосрыкъуэ уае къигъэхуф и хабзэт. Иныжьыр хым иришаллэу уае ирищлэкыну
 триухуаш. Ар зы щхьэусыгъуэклэ хым хишэри уае ирищлэклэщ. Иныжьыр хым
 хигъэщтыхьэри мафлэр къихьаш, нартхэри уае кьригъэлаш.

Сурэтхэм щыфлэагъухэм зэреджэхэр зэвгъащлэ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Хьыбарым зэ еджэжи упщлэхэм жэуап ет.

1. Нартхэр дэнэт здэклуэр?

.....

2. Нартхэр Сосрыкъуэ сытклэ хуеяхэ?

.....

3. Сосрыкъуэ мафлэ къихьыну дэнэ клуа?

.....

4. Мафлэр иныжьым дауэ кьытриха?

.....

5. Иныжьым сыт кьыщыщлар?

.....

пхэццаклэ зэрэщыклэрэр кышлагь. Иныжыр гым-гымзэ кызэшлотысхыи, лэбэ-лябэзэ Саусырыкыо кыгыоти, пхэццаклэр тырихыжыгы. Саусырыкыо дунаер щтыргукышхо ешышъути Иныжыр хым хигъэштыхъанэу рихъухъагы. Тхъагъэпцыгыэклэ Иныжыр хым хигъахыи чылэшхо ришылагь.

- Зэ кьелаль!

Мылыр кьэчэ зыхъуклэ «ар джыри икыоу шыгыэп» ылозэ Иныжыр хигъэштыхъагы.

Саусырыкыо машлор кыхыи нартхэм кьахэхъажыгы.

Гущылэ зехъакл.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Джыри зэ едж, ычлэгьклэ кьэтыгыэ упчлэмэ джэуап кьят.

1. Нартхэр тыдэ клуагъэха?

.....

2. Саусырыкыо сьд рагъэшлэнэу нартхэр зыфаехэр?

.....

3. Саусырыкыо машло кыхыным пае тыдэ клуагъа?

.....

4. Машлор сьдэуштэу кыхыгыга?

.....

5. Иныжым сьд щышыгыэр?

.....

1 **Едалуэ**

Пэрытрэ Жансетрэ хэкум кызырэщаклухьар я унагьуэм хуалуэтэж. Федалуэ. Хэт сымэ зрагъэцыхуа?

Етлуанэу фэдэлуэжи упщлэхэм жэуап ефт.

1. Хасэм хэт сымэ щызэрагъэцыхуа?

.....

2. Заур Темыркъан и сыт?

.....

3. Аслъэн Темыркъан и сыт?

.....

1 **Едэлү**

Пэрытрэ Джансэтрэ Хэкум шальэгуьгьэхэр яунагьомэ кьафалуатэ. Шьуедэлү, хэтмэ нэлуасэ афэхьугьэхэ?

Джыри зэ шьуедэлү. Упчлэмэ джэуап кьяшьут:

1. Хасэм хэтмэ нэлуасэ афэхьугьэхэ?

.....

2. Заур Темыркъан сьдэу фыщыт?

.....

3. Аслъан Темыркъан сьдэу фыщыт?

.....

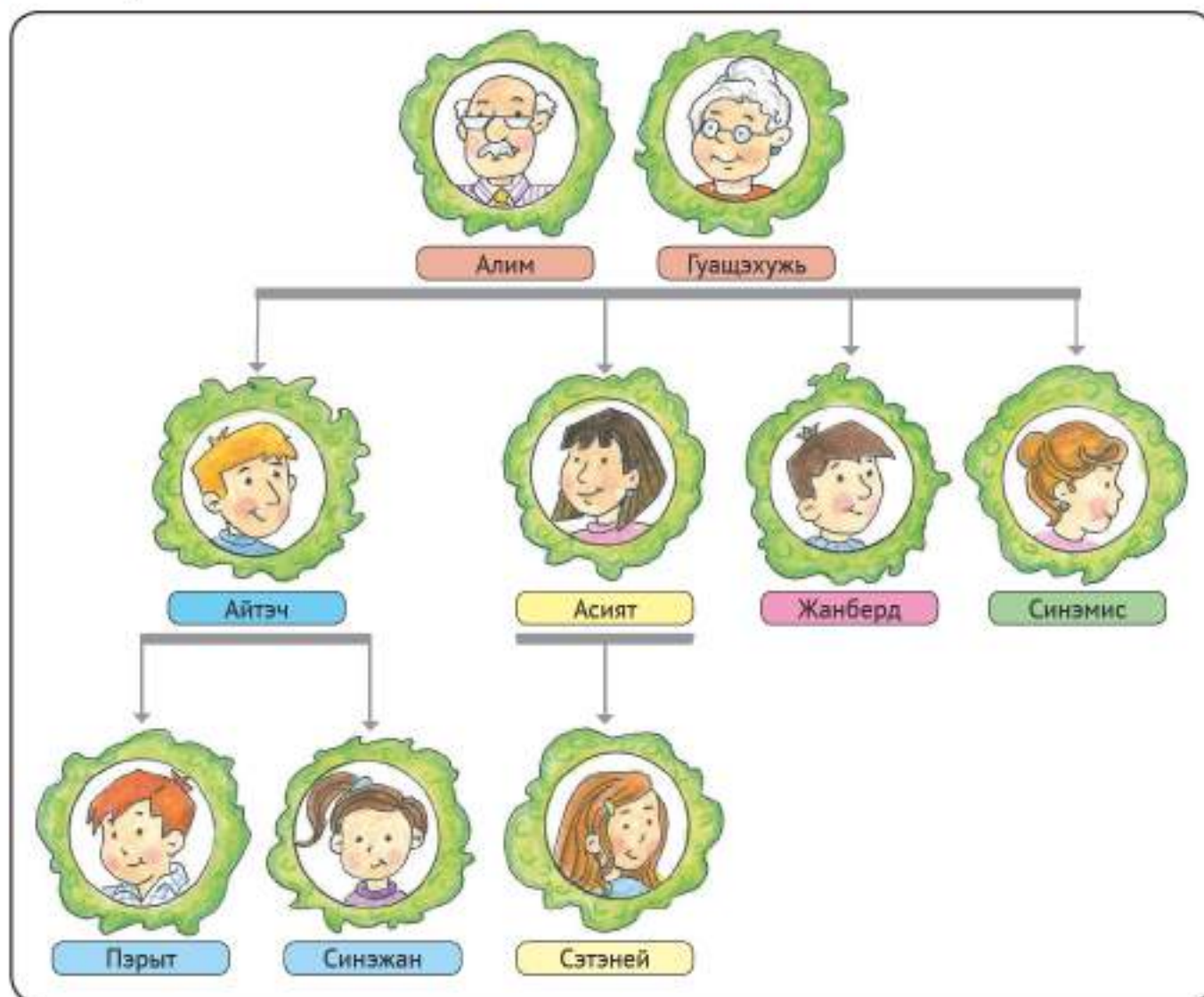
4. Сурэтым нэмыщлэу хэт ит?

.....

5. И унэкьюэщым Пэрыт и адэм сыт кыхуригъэхьа?

.....

2 Унагъуэ жыг

Мы унагъуэ жыгыр Пэрыт и адэ лъэныкьюэмкIэ и Iыхьыхэрщ.

НэщIу къэдгъэнэхэр вгъэтэмэмыж.

Алим Пэрыт и адэшхуэщ. Гуащэхужь Пэрыт и ..... Пэрыт и адэм и

цIэр ..... Пэрыт и ..... и цIэр Асиятщ. Синэжан Пэрыт и

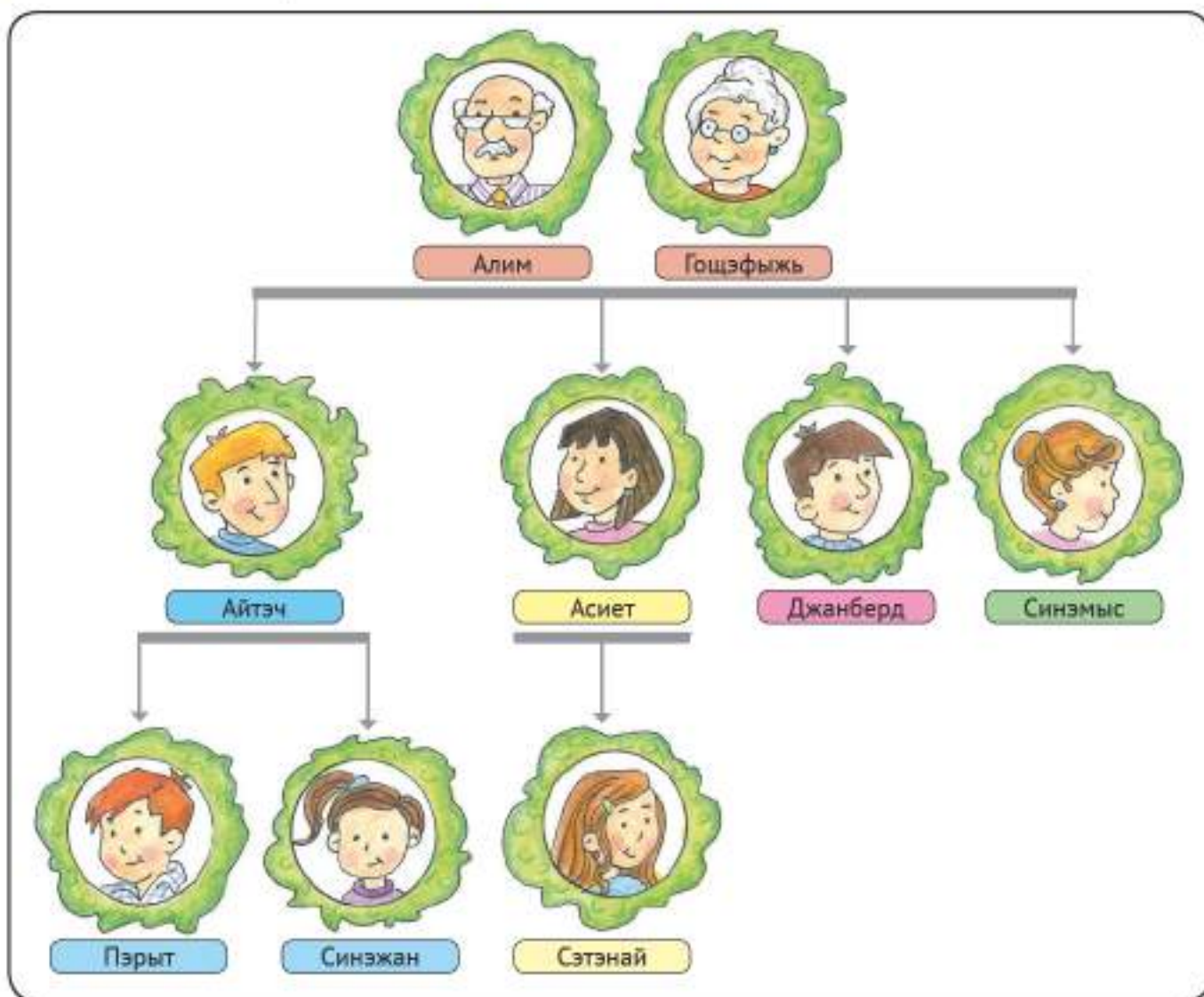
..... Синэмис Пэрыт и адэ шыпхуэщ. Синэмис и .....

Жанберд, Пэрыт и адэ кьюэщщ. Пэрытрэ Сэтэнейрэ зэкьюэрыльхуэгъуэщ.

4. Сурэтым нэмыклэу хэт итыр?

5. Иунэкьощым Пэрыт ятэ сьд кьыфыригьэхьыгьэр?

2 Лэкьо чьыгыр

Мы лэкьо чьыгыр Пэрыт ятэклэ илахьылхэр ары.

Нэклхэм арышьутх:

Алим Пэрыт ятэжь. Гоцэфыжь Пэрыт ..... Пэрыт ятэ ыцлэр .....

. Пэрыт ..... ыцлэр Асиет. Синэжан Пэрыт ..... Синэмыс Пэрыт

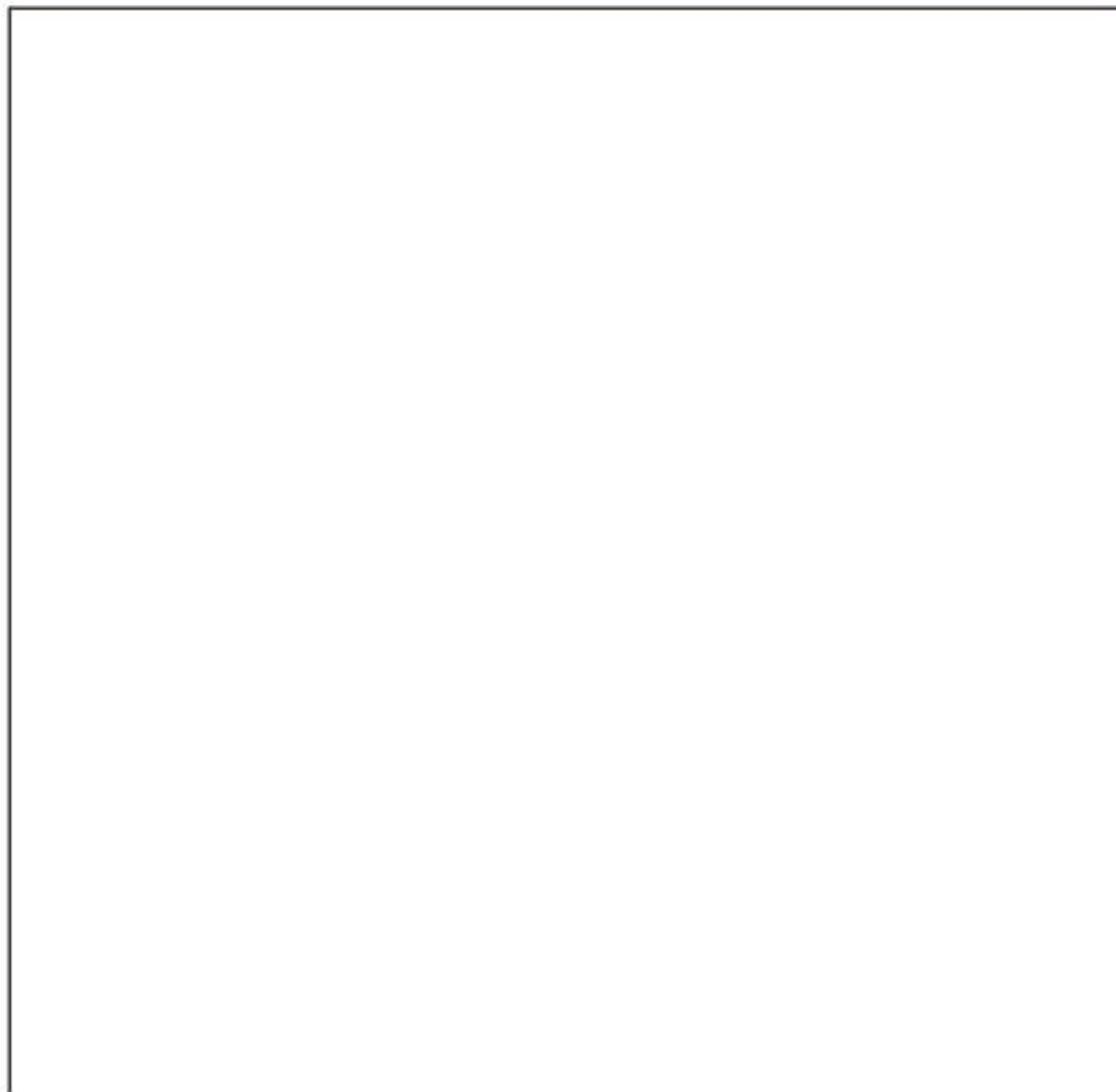
ятэшыпхьу. Джанберд Синэмыс ..... Джанберд Пэрыт ятэш. Сэтэнаерэ

Пэрытрэ зэкьорыльфэгьу.

Ищлагымкэ Пэрыт и анэм и лъэныкъуэкэ и ыхьыхэр ттхэщ.
Фызэджем елытауэ Пэрыт и лъэныкъуэкэ ыхьыхэм я унагъуэ жыгыр
зэхэвгъэувэ:

Пэрыт и анэр Асиятщ. Асият зы шыпхъурэ дэльхуитIрэ илэщ. Асият и шыпхъум
и цIэр Линэщ. Линэ Пэрыт и анэ шыпхъуш. Асият и дэльхухэм я цIэхэр
къазбэчрэ Нэсрэнрэщ. Къазбэчрэ Нэсрэнрэ Пэрыт и анэшщ. Пэрыт и анэм
и анэр Данэш. И адэшхуэ Батырбий Бэркъукъщ. Линэ зы къуэ илэщ. И цIэр
Нартщ. Нартрэ Пэрытрэ зэпхъурылхуэгухэщ.

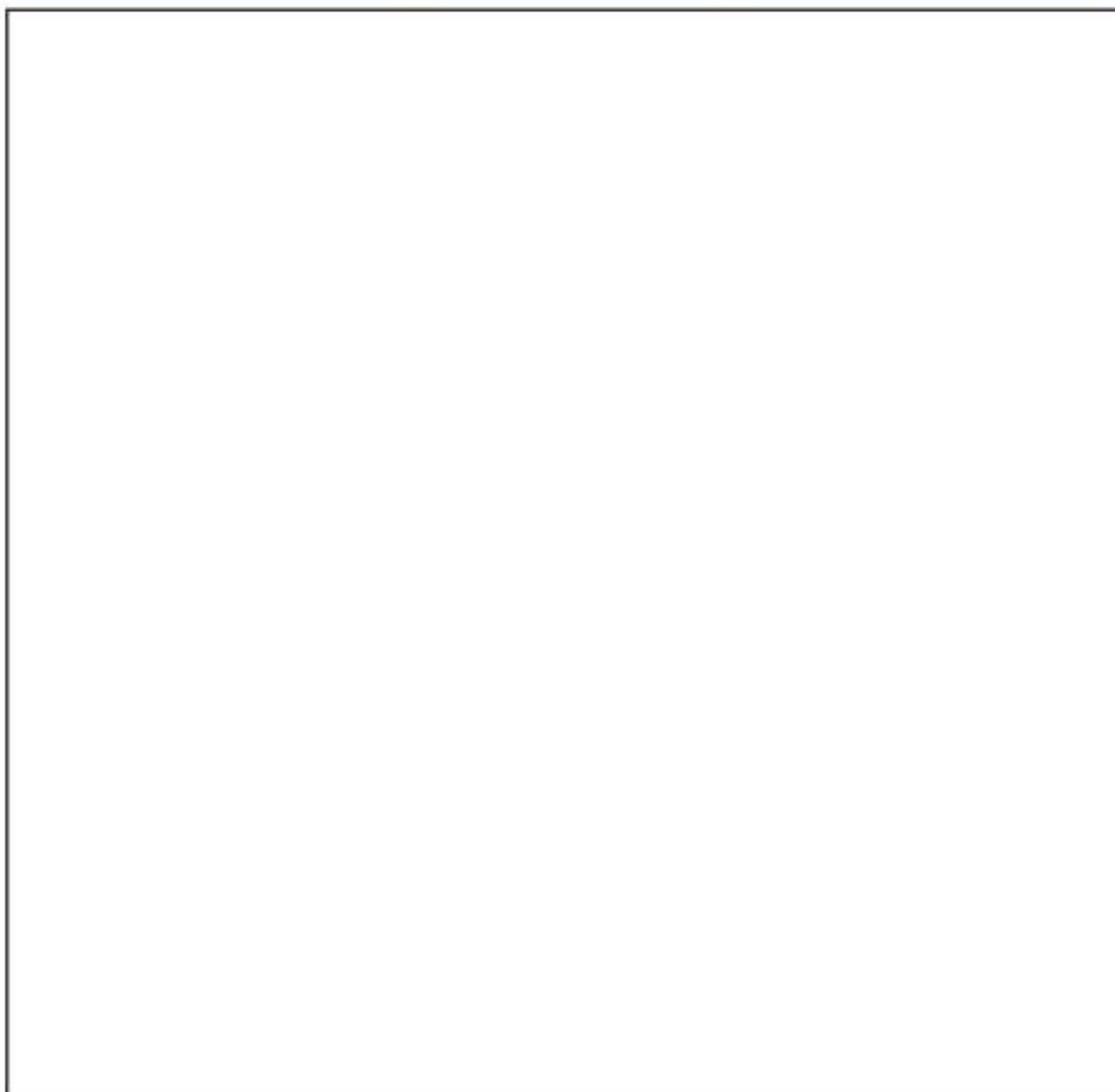
Пэрыт и анэм и лъэныкъуэкэ и ыхьыхэр

Янэкіэ илахьылхэр къэтlотагъ. Шъори ащ шъуеплъызэ янэкіэ илахьылхэм ялэкъо чъыг къэшъушl:

Пэрыт янэ Асиет. Асиет зы шыпхъурэ шитlурэ иl. Асиет ишыпхъу ыцлэр Линэ. Линэ Пэрыт янэшыпхъу. Асиет ышымэ ацлэхэр Къызбэчрэ Нэсрэнрэ. Къызбэчрэ Нэсрэнрэ Пэрыт янэшых. Пэрыт янэжъ ыцлэр Данэ, ятэжъ ыцлэр Батырбий Беркъукъу. Линэ клалэ иl. Ыцлэр Нарт. Нартрэ Пэрытрэ зэпхъорэльфэгъух.

Пэрыт янэкіэ илахьылхэр

3

Лэжыгыэ

Уи унагъуэ жыгыр щы. Уи ныбжьэгъум уи ыхьлыхэр егъэцыху.

4

Зэджэн пычыгъуэ

Пэрытрэ Жансетрэ хэкум шагъэщлахэр я унагъуэм хуалуэтэж.
Феджэ, упщлэхэм жэуап ефт:

Пэрыт : Ди щыпэ клуэгъуэ зэрыхъуам щхьэкIэ дыгужьеят. Зэпымычу
зэхэтхэхэр ди нэклэ тлэгъуащ. Куэду дигъэгумэщлащ.

Адэ : Гугъу фезыгъэхьа зыгуэр къэхъуа?

Жансэт : Сэ бзэ зэрызмышцIэм щхьэкIэ гугъу сехъащ. НэхьыфIу сщIэуэ
щытатэмэ, нэхьыфIу дызэгурылуэфынут.

Анэ : Джэгу флэгъуа? Факъыдэфакъэ абы щыIэхэм?

Пэрыт : Дымыльэгъуауэ хъун? Джэгуншэу хъун? Жансет фIуэ къэфаш.
Сэ фIуэ зэрызмышцIэм щхьэкIэ, щлагъуэрэ сыкъэфакъым.
ТIэкIу сыукIытащ.

Жансэт : ЕтIуанэ клуэгъуэм зэгъусэу дывгъакIуэ.

3

Юфшэн

Ори уилэкъо чыг къэгъэлягъу. Уиныбджэгъу уилахьылхэм нэлуасэ афэш.

4

Зэджэн пычыгъу

Пэрытрэ Джансэтрэ Хэкум щальэгъугъэхэр яунагъомэ къафалуатэ. Шъуедж ыкIи упчIэмэ джэуап къяшъут:

Пэрыт : Апэ тызэрэкуагъэм пае тыгумэкIыгъ. Ренэу къэбарэу зэхэтхыщтыгъэхэр тынэкIэ тлъэгъугъ, тыгу кыIэтыгъ.

Ты : Къин кышъущыхъугъа?

Джансэт: Сэ бзэ зэрэсымышIэрэм пае тIэкIу къин сыхэтыгъ. НахьышIоу сшIэщтыгъэмэ нахь дэгъоу сагурыIоныгъи.

Ны : Джэгу шъульэгъугъэба?

Пэрыт : Тымылъэгъу хъуна? Джэгу щымыIэу хъуна? Джансэт дэгъоу къэшъуагъ. Сэ дэгъоу зэрэсымышIэрэм пае сыкъэшъуагъэп, сукIытагъ.

Джансэт : ЕтIэнэрэ кIогъум тызэгъусэу тыжъугъакIу. Гъэмафэр ащ цытэжъугъэгъакIу.

- 1. Жансет бээр фыуэ ищлэрэ? .....
- 2. Жансет зыгуэрым гурылуэн щхьэклэ гугьу ехьа?.....
- 3. Жансет сыт гугьу щлехьар? .....

Ищлагьымклэ тет кьыхэгэща псальэм фепльыж. Фэ физэрегупсысымклэ, сыт хуэдэ мыхьэнэ илэ?

Бээр фыуэ зэрызмышцлэм щхьэклэ гугьу сехьащ.

Ди щыпэ клуэгьуэу зэрыщытым щхьэклэ дыгужьеят.

Щхьэусыгьуэ

Кьыпэклуэр

Сыт щхьэклэ дыгужьейрэт? Ди щыпэ клуэгьуэт.

5

Лэжыгыгэ

Ищлагьымклэ кьыщыхьа псальэухахэр гуэгьу зэхуэфщл:

- 1. Куэдылуэ зэрысшхам щхьэклэ   а. еджаплэм дыклуэфакьым.
- 2. Жэщым класэу узэргьуэлъыжам щхьэклэ   b. хым хыхьахэкьым.
- 3. Уэс кьызэресым щхьэклэ   с. ныбжьэгьущлэхэмрэ уэрэ физэрыцыхуакьым.
- 4. Хасэм укьызэрымыклуам щхьэклэ   d. пшэр сыхьуащ.
- 5. Есыклэ зэрамышцлэм щхьэклэ   e. пщэдджыжьым укьэтэдджыфакьым.

1. Джансэт бээр дэгъоу ешла?.....
2. Джансэт агурылонкӀэ кӀин хэтыгъа?.....
3. Джансэт сыда кӀинэу кыфэклауагъэр?.....

Ыхэклэ кӀэтыгъэ текстым хъураем итхэгъэ гущылэм шъуеплъ.
Шъорклэ сыд фэдэ мэхъана илэр?

Бээр дэгъоу зэрэсымышлэрэм пае кӀин сыхэтыгъ.

Апэ тызэрэклауагъэм пае тыгу кыылэтыгъ.

Ушъхъагъу

Джэуап

Сыд пае тыбырсырыгъ? Апэ тызэрэклауагъэм пае.

5 Юфшлэн

ЧӀэгъым чӀэт гущылэ ухыгъэхэр зэжъугъэгъус:

1. Бэ зэрэсшхырэм пае	a. еджаплэм тыклошъугъэл.
2. Чэщым класэу узэрэгъольжыжыгъэм пае	b. хым хэхъагъэхэп
3. Ос кыызэресыгъэм пае	c. ныбджэгъукӀэхэм нэлуасэ уафэхъугъэл
4. Хасэм укыызэрэмыклорэм пае	d. пцэр сыхъугъ
5. Есыклэ зэрамышлэрэм пае	e. пчэдыжъ укӀэтэджышъугъэл

Ищлагымкэ кыщыхьа псальэхэр гуэгъу зэхуэфщI. Псальэухауэ фтхыж.

Щхьэусыгъуэ	КъыпэкIуэ
Вакъэр льяплэщ.	Къэсщэхуакъым.
Шэр пщтырщ.	Сыгъуэщаш.
Уэшх къошх.	СымэжэлIаш.
Адресыр сщIэркъым.	СытельэщIыхьакъым.
Сышхакъым.	Си жагъуэ хьуаш.
Хьэм сыщошынэ.	Сефакъым.
Пшынэ еуэкIэ сщIэркъым.	ПщIантIэм сыщыджэгуакъым.

Щапхъэ: Вакъэр зэрыльяплэм щхьэкIэ къэсщэхуакъым.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

6 **Едалуэ**

Уэрэдым едалуэ нэщIу къэна щыплэхэр хэтхэж.

Члэггым члэт гуцылзухыггэхэр зэжгуггэггусэх:

Ушъхьяггю	Джэуап
Шапхъ: Цуакгээр льяплэти	кгэсщэгфиггэп.
Щэр стыр.	Сешгугаггэп.
Ощх кгешхы.	Щагум сыщыджэгуггэп.
Адресыр сышлэрэп.	Сыклодыгг.
Сышхаггэп.	Сымэлэклагг.
Хгэм сыщэггынэ.	Седэхэшлаггэп.
Пщынэ сеошгурэп.	Сынэшхгэй.

Шапхъ: Цуакгээр зэрэляплэм пае кгэсщэгфышгуггэп.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

6

Едэлү

Орэдым едэлү, нэклхэр иггэкгужь.

СЫКЪЭФЭНУ СЫКЪЭКИУАЩ

Кавказ мэзыжым, а маржэ мыгъуэ,
Уэсышхуэр кыщосыр, уей,
А ..... дахэр, а маржэ мыгъуэ,
Си гуццэм кыносыри, уей.

Жьыу

Сы..... сыкъэкуащ, а хьайрэ хьайрэ хьайрэ,
Сы..... сыкъэкуащ, а хьайрэ хьайрэ хьайрэ,
Сы..... сыкъэкуащ, уэ хьайрэ уэрида,
Къэсшэну сыкъэкуащ, уей,

Си дыжбын ....., а маржэ мыгъуэ,
Зэпэлыдыкыри, уей,
Зэпэлыдыжь гуццэр, а маржэ мыгъуэ,
Си ....., уей.

Уи нэбжыц фыццэр, а маржэ мыгъуэ,
Уи ..... кытохьэр, уей,
Уи нэкущхэ ..... а маржэ мыгъуэ,
Си пщыхым ....., уей.

Си пшынэ фыццэр, а маржэ мыгъуэ,
Іэгу ..... мэлыуэр, уей,
Мы си ныбжьэгъухэр, а маржэ мыгъуэ,
Джэгу ..... мэлыуэр, уей.

СЫКЪЭШЪОНЭУ СЫКЪЭКЛУАГЪ

Кавказ мэзыжым, а марджэ мыгъуа,
Осышхуэр клэресэр, уей,
А ....., а марджэ мыгъуа,
Сыгучлэм кынэсыри, уей.

Жъыу:

Сы..... сыкъэклуагъ, а хъайрэ хъайрэ хъайрэ,
Сы..... сыкъэклуагъ, а хъайрэ хъайрэ хъайрэ,
Сы..... сыкъэклуагъ, о хъайрэ орида,
Къэсцэнэу сыкъэклуагъ, уей.

Ситыжын къамэр, а марджэ мыгъуа,
Зэпэлыдыжъыри, уей!
Зэпэлыдыжъ гуцэр, а марджэ мыгъуа,
Си ....., уей.

Уи нэбыц шлуцлэр, а марджэ мыгъуа,
Уи ..... кытехъэ, уей,
Уинэклушъхъэ....., а марджэ мыгъуа,
Сипчыхъэм ....., уей.

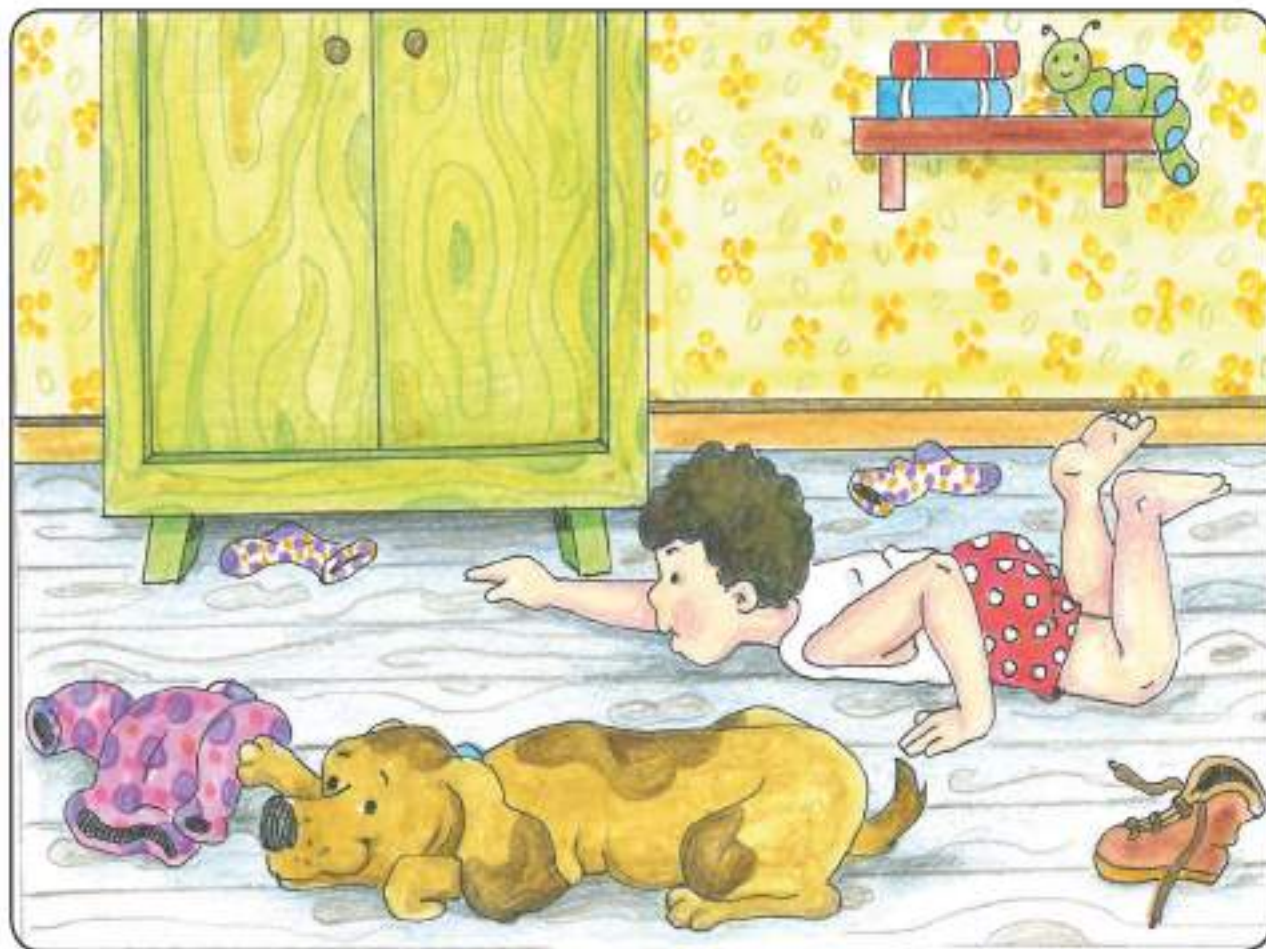
Сипцынэ шлуцлэр, а марджэ мыгъуа,
Лэгу ..... мэльало, уей,
Мы синыбджэгъухэр, а марджэ мыгъуа,
Джэгу ..... мэльало, уей.

ЕТХУАНЭ ДЕРС. СИ ШЫГЪЫНХЭР ДЭНЭ ШЫЛЭ?

1 **Едалуэ**

Бисльэн еджаплэм клуэнути гуващ. Бисльэн и льэпэдхэр дэнэ шылэ?

Иджыри зэ едалуэж. Хуэбгъэфэща жэуапхэр къэпщытэж.

Бисльэн и шыгъынхэр дэнэ шылэ?

.....

Бисльэн и льэпэдхэр дэнэ шылэ?

.....

Бисльэн и вакъэхэр дэнэ шылэ?

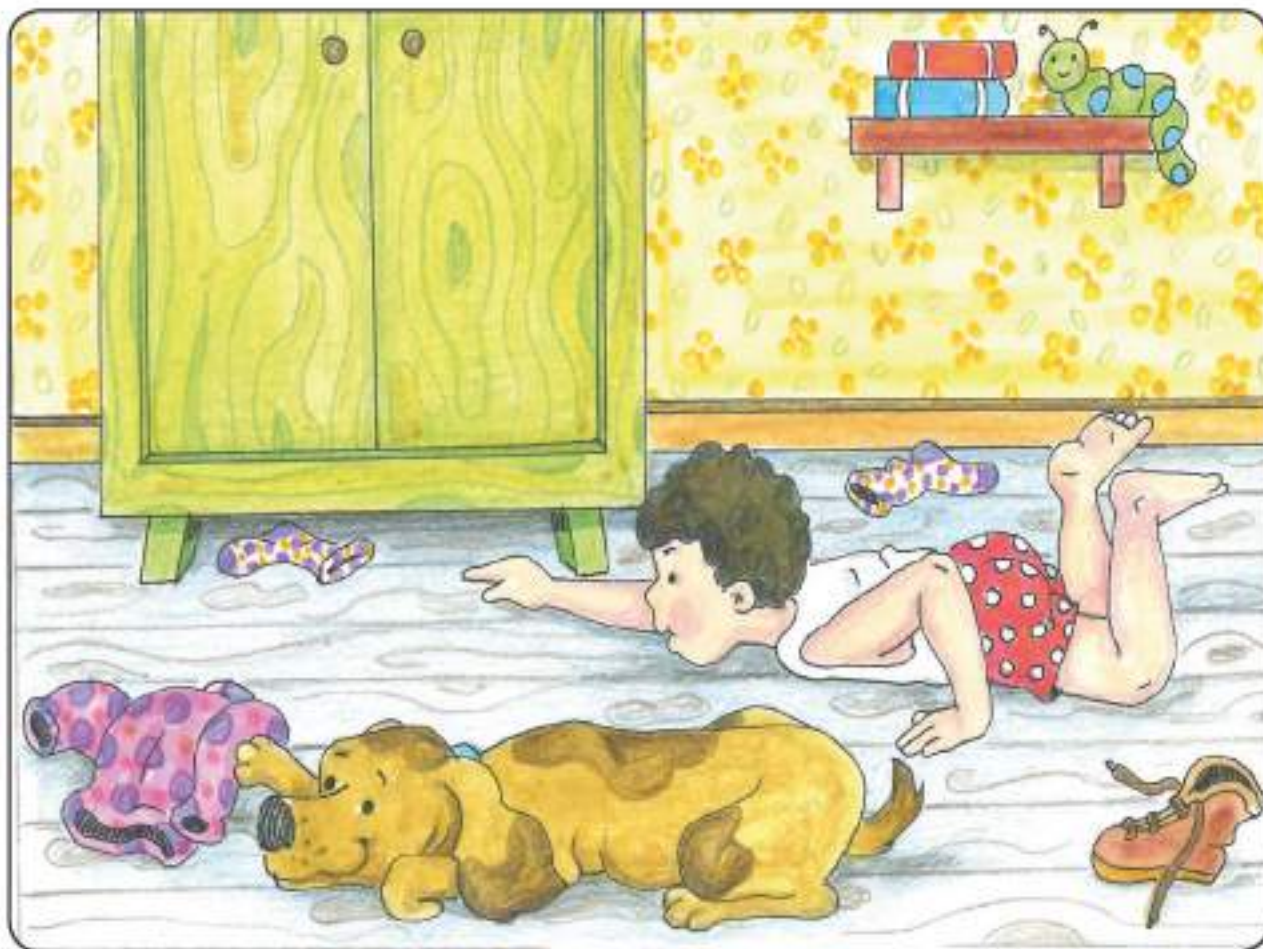
.....

ЯТФЭНЭРЭ ДЕС. СИДЖАНЭХЭР ТЫДЭ ШЫЛ?

1 Едэлу

Бислѐан еджапѐэм клонѐу гужѐуагѐэ. Бислѐан илѐэпѐдхѐр тыдѐ шыл?

.....

Едэлу ыкли уплѐэклуѐ.

Бислѐан иджанѐхѐр тыдѐ шыл?

.....

Бислѐан илѐэпѐдхѐр тыдѐ шыл?

.....

Бислѐан ицуакѐхѐр тыдѐ шыл?

.....

2 Бээ хэгъуазээ. Щытыклэ.

Хьэм и щытыклэр сыт хуэдэ?

Хьэр щысщ.

Хьэр щытщ.

Хьэр щыльщ.

2 Бээ хэгъуаз. Щытыкл.

Хьэр сьдэуцтэу щыта?

Хьэр щыс.

Хьэр щыт.

Хьэр щыль.

Джэдур дэнэ шылэ?

Джэдур гъуэлыплэм щлэтщ.

Джэдур гъуэлыплэм щлэсщ.

Джэдур гъуэлыплэм щлэлъщ.

Джэдур лэнэм тетщ.

Джэдур лэнэм тесщ.

Джэдур лэнэм тельщ.

Джэдур и гъуэм илъщ.

Джэдур и гъуэм исщ.

Джэдур и гъуэм итщ.

Чэтыур тыдэ щы!

Чэтыур члэггым члэт.

Чэтыур члэггым члэс.

Чэтыур члэггым члэль.

Чэтыур кылум тет.

Чэтыур кылум тес.

Чэтыур кылум тель.

Чэтыур иль.

Чэтыур ис.

Чэтыур ит.

3 Лэжыгъэ

Сурэтым еплъ. Сытыр дэнэ щыӀэ?

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

3

Юфшэн

Сурэтым епль. Сыдыр тыдэ щыл?

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

8. ....

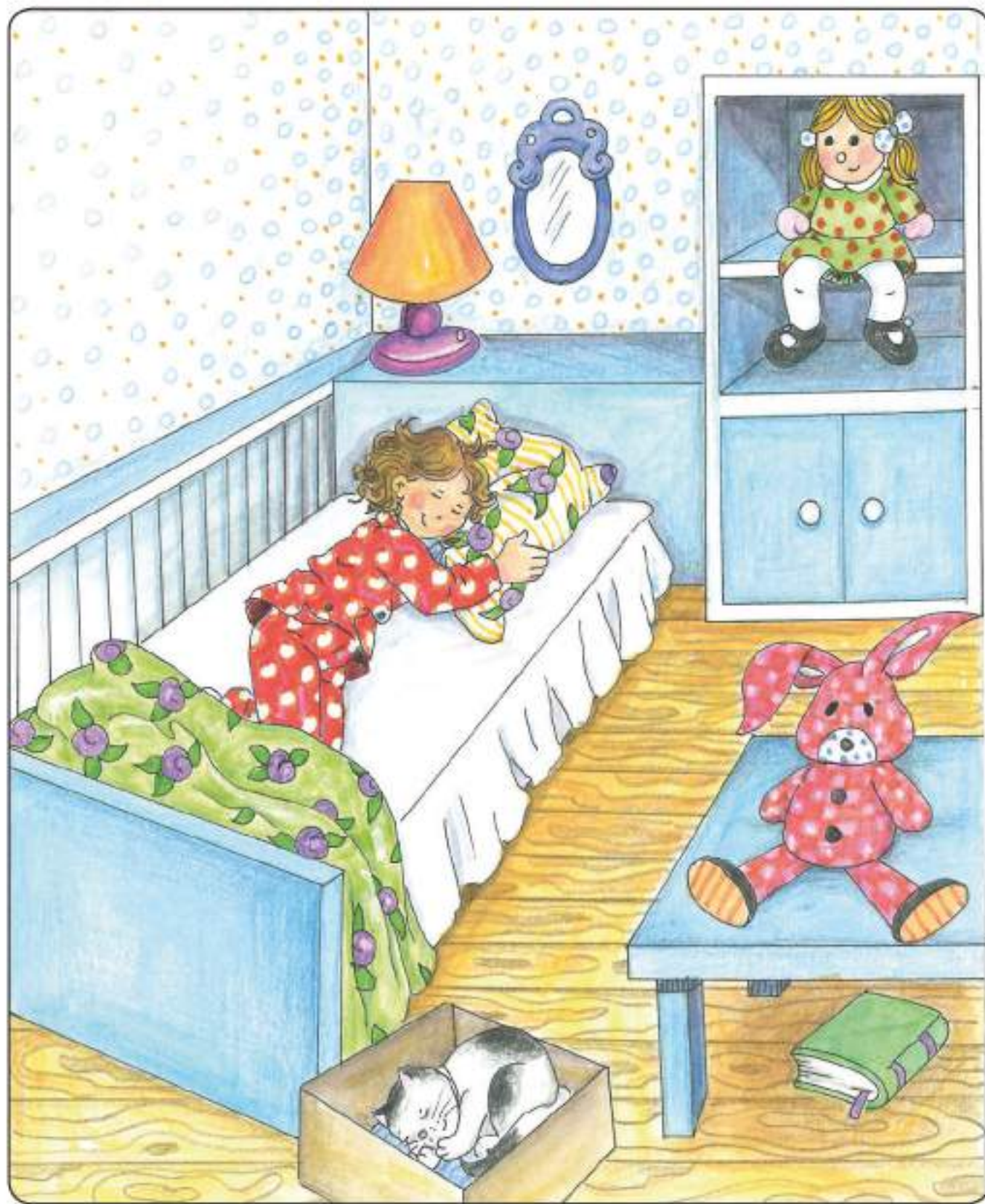
9. ....

10. ....

4 Лэжыгээ

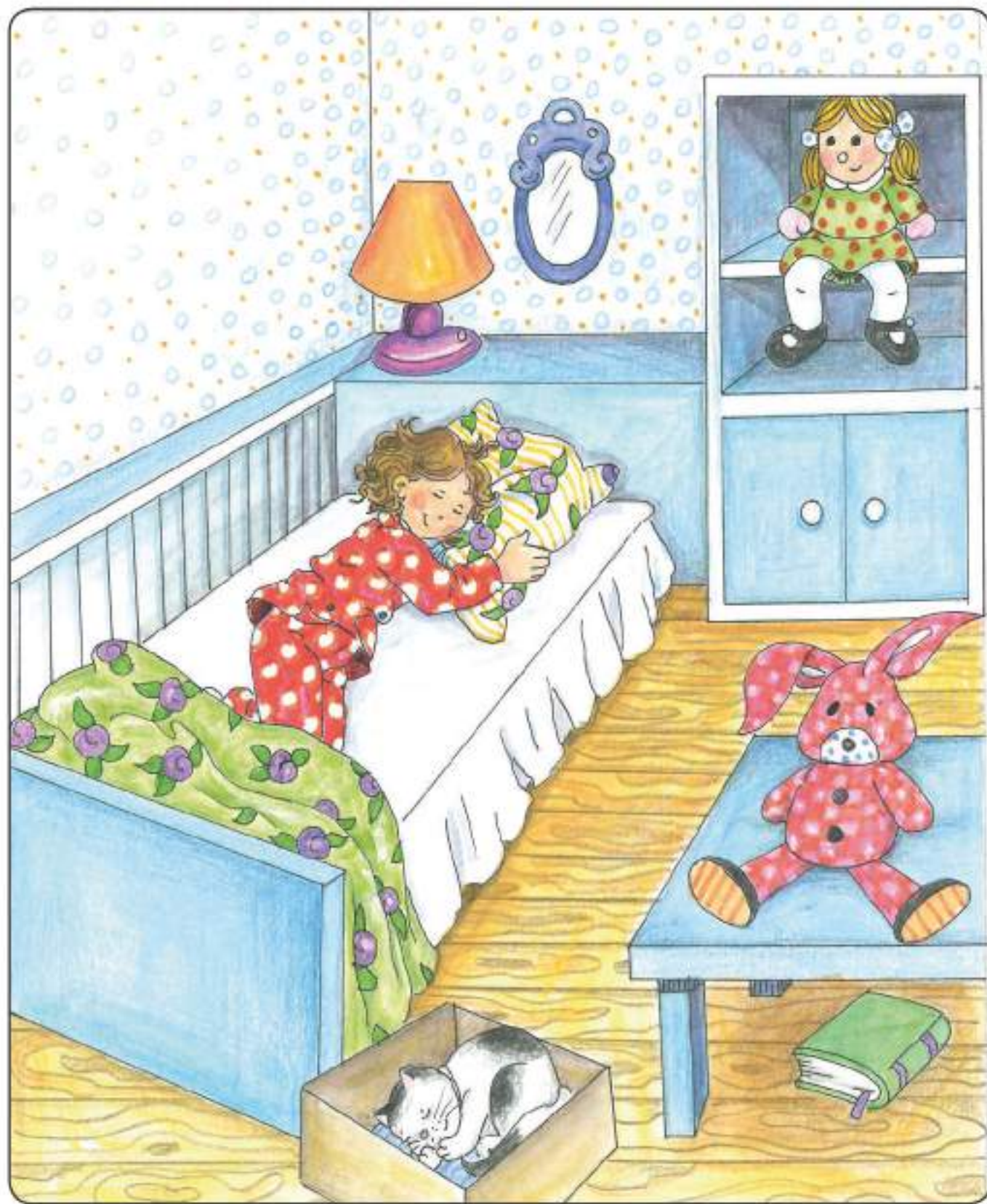
Туурытгу физэдэлажээ: зыр сурэтым йопль, адрейм абы жиэр сурэту ещ! тхылымплэ напэм деж. Етгуанэм ищла сурэтыр япэм зэрыжилам хуэдэ хьуарэ мыхьуарэ физэхуепльыж.

4 Юфшэн

Уиныбджэгур зэгэгъус. Зым тхылъыр зэфэрэш, тхьапэ нэкі горэ кьерэшт. Адрэм тхылъым дэт сурэтыр кыферэлуат.

О кыфэплатээ ебгъэшлыгъэ сурэтыр тхылъым шьуеплъызэ шьууплъэкIужь.

4 Dinleme metinleri:

Ünite 1-Bölüm 1

Жэбагы : Фіэхъус апший! Си си цэр Жэбагыш.

Пэрыт : Упсэу апший! Сэ си цэр Пэрытш, си ныбжьэгъум и цэри Жансетш.

Жэбагы : Хэкум фыкыызэрклар куэду ди гуапэ хуаш.

Жансет : Дэри мыбы дызэрщылар куэду ди гуапэщ. Налшык куэду къалэ дахэщ. Зэрыжалэм хуэдэу дахэу кыщлэклэщ.

Жэбагы : Мыбы дыщлэклэжа иужь фэ ди къуажэм, Псынабэ фысшэну сыхуейш.

Жансет : Фы хьунш. Зы адыгэ къуажэ тлягъумэ, ди гуапэ хьунуш.

Жэбагы : Дэ ди къуажэр Къэбэрдейм и нэхь къуажэшхуэрш, сэ си гугъэмкля нэхь дахэщ. (Погуфыкляхэ.) Си гугъэмкля фигу ирихьынуш.

Жансет : Си гуапэщэщ.

Жэбагы : Илэ нытлэ! Иджыпсту дыкларэнш.

Федалуэ :

Фемыдалуэ ипэ, упщлэхэм жеуап ефт.

1- Пэрытрэ Жансетрэ дэнэ щылэхэ?

2- Хэт зрагъэцыхурэ?

3- Зрагъэцыхуам Пэрытрэ Жансетрэ дэнэ иригъэблагъэрэ?

Ünite 1-Bölüm 4

Жэбагы : Мис дыкыэсаш. Дэ ди унэр мыраш. Фіэхъус апший!

Анэ : Фіэхъус гуапэ фызох. Фыкыеблагъэ. Дывгъэльэпаш. Сыт фыхуэдэ? Фэр щхьэклэ адыгэ шхыныгъуэ лэфлэхэр фхуэспщэфлэщ. Фынакларуэ, лэнэм фынеблагъэ.

Жэбагы : Жыщхьэмахуэ ухьу, ди анэ! Тхьэм утхуигъэпсэу. Тхьэр арэзы кыпхухьу.

Анэ : Фи хэку фыкыихьэжаш. Фыкыихьэжыпэныр кывэхьулэнэу, фыкыыздикларэхэм я сэламышьу фыкыитхуэклэуаши дыфподжэж, фи хэку фыкыыздихьэжам лъапэ махуэ кыфшиену, ди жьэгу пащхьэр хуабэу, шыужьыхым дэп жьэражэ фыхуэхьуну, фызэныбжьхэр фызэгъусэу, фызэрыщлэрэ фызэльэлэсу, фи лъапсэхэм фыльэлэсыжыну, фыкыызытекларэхэр кывэхьулэнэу, насыпыфлэ фыхьуну, фи гурыль фыгъуэхэр кывэхьулэнэу, фи бээр флурьлэрэ фи хабээр вгъэзащлэу фыпсэуну сынывохьуэхьу, Тхьэм кывигъэхьулэ.

Зыжьэу : Тхьэм жилэ!

Жансет : Псори куэду лэфлэщ, дахэщ. Тхьэм уигъэпсэу.

Жэбагы : Дыбгъэтхьаш, тхьэм бейтхьэж уищлэ. Уи гьашлэр дахэу тхьэм фыкля дияпэ уригъэт, кытхыхьа ди ныбжьэгъухэми я гупсысэфлэхэр къадигъэхьу, ди зэпыщлэныгъэр игъэбагыэ, дызэргъуэтыжаш тхьэм дызэфлимьгъэклэуэдыж!

Пэрыт : Псалэ куэд жытлэн дыхуейш! ! Дыхуейш, ауэ дызыхуейр къэтлутэнэу ди бээр тхурикьуркыым. Псом щхьэкли фыпсэу жыдола. Фи хьэщлэу дызэрыщытри куэду ди гуапэщ.

Жансет : Мы шхыныгъуэ лэфлэхэм я цлэхэр сыт?

Анэ : Мыр джэдлыбжьэ. Мыри хьыршын. Мыр дэ фыщэу тфлэфлэ шхыныгъуэщ.

Жансет : Псори лэфыщэщ, тхьэм фыгъэпсэу.

Ünite 2-Bölüm 1

Пэрыт : Жансет, еплыт сыту плылэ дахэ! Мыпхуэдэ ди адэхэм къахуэтщэхун?

Жансет : Нытлэ, пэжу дахэщ. Сом дапщэуплэрэ?

Пэрыт : Мы пылэр сом дапщэ?

Тыкуэнтет : Сом мин тлощлэрэ тхурэщ.

4 Dinleme metinleri:

Ünite 1-Bölüm 1

Джэбагъ : Фэсапщ! Сэ сцлэр Джэбагъ.

Пэрыт : Опсэу. Сэ сцлэр Пэрыт. Синыбджэгъум ыцлэр Джансэт.

Джэбагъ : Хэкум шьукъызэрэклауагъэр боу тигуапэ хьугъэ.

Джансэт : Тэри мыщ тызэрэщылэр боу тигуапэ. Налщык боу къэлэ дах. Зэралорэм фэдэу дахэу кычлэклыгъ.

Джэбагъ : Мыщ тызчлэклыжэрэм ыуж тикъуаджэу Псынабэ шьусщэнэу сыфай.

Джансэт : Дэгъу хьун! Тэри зы адыгэ къуаджэ тлэгъумэ боу тигуапэ хьун.

Джэбагъ : Сэрклэ тикъуаджэ Къэбэртэе хэкум итхэм анахь ин ыкли анахь дах (гушлосэ). Тхьам ыломэ шьугу рихьын.

Джансэт : Сигопэ дэдэ хьугъэ.

Джэбагъ : Некло ащыгъум! Джыдэдэм тыжъугъаклу!

Шьуедэлу:

Шьуемыдэлүзэ упчлэхэм джэуап кьяшьут.

1 – Пэрытрэ Джансэтрэ тыдэ щылэха?

2 – Хэта нэлүасэ зэфашыгъэхэр?

3 – Нэлүасэ зыфэхьугъэхэм Пэрытрэ Джансэтрэ тыдэ ригъэблэгъагъэх?

Ünite 1-Bölüm 4

Джэбагъ : Мары тыкъэсыгъ. Мыр сэ сиунагъо иун. Фэсапщ!

Анэ : Фэсапщ, клалэхэр! Шүфэс гуапэ кышьосэхы. Тыжъугъэлэплагъ. Сыдэу шьущыта? Шьощ пае адыгэ шхыныгъо лэшлүхэр згъэхьазырыгъэх. Некло, ланэм шьукъеблагъ!

Джэбагъ : Опсэу. Тхьам уегъэпсэу. Тхьар разэ кыпфэхьу!

Анэ : Шьуи Хэку шьуикъыхьажьыгъ. Шьукъыхьажьыпэныр кышьохьулэнэу, шьукъыздиклыгъэхэм ясэламышьэу шьукъытфэклауагъэшьы тышьоджэжьы. Шьуи Хэкоу шьукъыздихьэжьыгъэм лэпэ мафэ кышьухьэнэу, тиджэгу пашьхэр фабэу, зэныбджэгъухэр шьузэгъусэу, шьузэлъылэсэу, шьуиллэкьо лъапсэхэмклэ шьузэлъылэсыжьынэу, шьукъызфэклауагъэхэр кыжъудэхьунэу, насыпышлэ шьухьунэу, шьугу иль шлүгъохэр кышьохьулэнэу, шьубзэ шьулульэу, шьуихабзэ жьугъэцаклэу шьупсэунэу сышьохьохьу, Тхьам кышьуегъэхьул! Зыжэу – Тхьам иломэ!

Джансэт : Зэпстэури лашлү дэд, дэхэ дэд. Тхьауегъэпсэу!

Джэбагъ : Тыбгъэтхьагъ, Тхьам уегъэун. Уигъашлэр дахэу Тхьам шлүклэ тапэ урегъэт, кытхэхьагъэ тиныбджэгъухэм ягупшысэшлүхэр къадегъэхьу, тизэпхыныгъэ егъэбагъу, тызэрэгъотыжьыгъэш, Тхьам тызэшлүемыгъэклодыжь.

Пэрыт : лэджи къэтлонэу тыфай. Ау тиадыгабзэ икьурэп. Кытфэшшлүгъэ пстэуми апае шьопсэу кышьотэлэ. Шьуихьаклэ тызэрэхьугъэм пае тэгушлэ.

Джансэт : Мы шхыныгъо лашлүхэм ацлэхэр сыда?

Анэ : Мыр Хьалыжьу. Мыри Чэтлыбжь. Чэтлыбжьэр тэ шлүтлэгъурэ шхыныгъу.

Джансэт : Пстэури лашлү дэд, тхьашьуегъэпсэу!

Ünite 2-Bölüm 1

Пэрыт : Джансэт, еплъ, сыдэу хьурышьо пэлэ дах! Мыщ фэдэ тятэмэ къафэтщэфына?

Джансэт : Ары, дэхэ дэд. Сомэ тхьапшэ хьура шьулуа?

- Пэрыт** : Уауу! Сыту льяплэ! Сыт апхуэдизу щіэляплэр?
Тыкуэнтет : Зищхьэклэр ифым шыщци аращ. Нэхь пыуди шылэщ. Фыхуей?
Пэрыт : Сэ дахэу зыгуэр сыхуейщ ауэ льяплэ дыдэ иремышху.
Тыкуэнтет : Мыри шылэщ, мис мы зыри шылэщ, мыр нэхь пыудщ, зыщхьэрыптагыэу уеплыну ухуей?
Пэрыт : Хьунщ... Сеплынщ.
Жансет : Мыри дахэщ. Мыр сыт хуэдиз?
Тыкуэнтет : Сом миний. Мыбы фыщыщкьым си гугьэмклэ. Фэ дэнэ фыщыщ?
Жансет : Аращ, дэ Тыркум дыкьиклащ.
Тыкуэнтет : Си гуэпашэ хьуащ. Фыщыхьэщлэклэ фэр папщлэу сом минибл ирехху.
Жансет : Пэжууи! Си гуапэ пщлащ, си адэм фэепль кьыхуэтщэхунуш. Упсэушхуэ.

Ünite 4-Bölüm 1

- Адэ** : Жыфлэ иджы, сытхэр шыфщла хэкум?
Пэрыт : Псори фыт, дахэт. Пщыхьым хуэдэт. Дызэрыклар сыту фы хьуа!
Жансет : Ар пэжщ ауэ дэ мыбы, ди куэд тіэщлэгьупщыкларэу кьыщлэклащ, си гугьэмклэ ди хабзэхэр тщыгьупщэжащ.
Пэрыт : И нэхь дэхаплэри хасэрат. Хасэм дыкларэу. Абы Жэбагы шызэдгьэцыхуащ. Дэ, и кьуажэм дишаш. Хасэм хэт шытлэгьуа? Жэбагы ди унэкьуэщымырэ дызэригьэцыхуащ. Темыркьан. Темыркьан и кьуэшыр Аслээн. Тлурі фы дыдэхэт. Сэ сызэрацыхуар я гуапэ дыдэ хьуащ. Си унагьуэ исхэм псоми кьыщлэупщлахэщ. Гужьеяхэщ сэри сыгужьеящ.
Адэ : Пэжууи? Сыту фыщэ хьуа! Сыт хуэдэхэт? Фыхэт? Я адэшхуэр хэтуплэрэт?
Пэрыт : Ящлэжу я адэшхуэ дыдэр Заурщ и кьуэшыр дэ ди адэшхуэ Алим и адэшхуэращ. Псалэм кьыдэклэуэ зэкьуэшитым дырабыну кьыщлэклащ.
Адэ : Тыркум кьэбгьэблэгьахэ? Дэри дызэрцыхунт.
Пэрыт : Ипэу езыхэм адэжь щынальэм фырагьэблэгьащ. Уэри щхьэхуэу тыгьэ кьыпхуагьэхьащ. Мы кьамэр япэрей ди унагьуэм кьащлэна кьамэщ. Уэ кьыпхуэсхьащ.
Адэ : Хэгьэщхьэхуэуэ тыгьэшхуэщ. Иджы сэри сыгужьеящ.
Пэрыт : Адэжь щынальэм шылэхэр дэ кьытпопльэхэ. Псори зэгьусэу дыкларэу хуейщ.

Ünite 5-Bölüm 1

- Бислээн кьызэрылушу сыхьэтым епльащ.
 - Еджаплэ кларэгуэр хэзгьэклэсащ!
 Зихуэпэн хуейщ, ауэ и шыгьынхэр игьуэтыжыркьым.
 Бислээн кьэгубжьащ.
 - Дэнэ шылэ си шыгьынхэр?
 - Сэ лэна льябжьэм сыщлэлыщ. Е сэ лэнэм сыклэщлэлыщ.
 - Уааа... си льяпэдхэр дэнэ шылэ?
 - Дэ тхыльхэм дыхэлыщ, дыгьуэпшыхь мыбыхэм дакьыхэбдзат, - жилэри кьэгуоуащ льяпэдхэр.
 - Си шырыкьухэр дэнэ шылэ?
 Шырыкьухэм зыри жалакьым. Зы лэныкьуэр дапхэ щлагьым клэщлэлыт, адреири бжэ кьуагьым кьуэлыт.
 Бислээн гугьусыгьуу зихуэпаш, сыхьэтым епльащ, ауэ еджаплэ кларэгуэр куэд щлат зэрыблэклрэ.

Пэрыт : Мы хьурышьо палор сомэ тхьапшэ хьура?
Тучантес : Сомэ мин тлокрэ тфырэ.
Пэрыт : Уаууу! Сыдэу льяп!а! Сыд ащфэдизэу зыфэляп!эр?
Тучантес : Анахь дэгьумэ ащыщышь ары. Нэхь пыути тил. Уфая?
Пэрыт : Сэ дахэу зыгорэм сыфай, ау льяп!э дэдэ орэмышьу.
Тучантес : Мыри щы! ,мыр нахь пыут, зыщыпльэу уепльынэу уфая?
Пэрыт : Хьун, сепльын.
Джансэт : Мыри дахэ. Мыщ сыд ыуас?
Тучантес : Сомэ миний. Мыщ шьущыщэп, сызэрэнэгүерэмк!э. Тыдэ шьущыщ?
Джансэт : Тэ Тыркум тыкьиклыгь.
Тучантес : Сигуапэ хьугьэ. Шьузэрэхьак!эм пае сомэ минибл орэхьу.
Джансэт : Шьыпкья! Сыбгьэгүшуагь тятэмэ шлухьяфтын кьяфэтцэфыщт. Опсэу!

Ünite 4-Bölüm 1

Атэ : Кьэшьюуат джы, сыд щышьюуц!агьэхэр хэкум?
Пэрыт : Пстэури дэхагь. Пк!ыхьэм фэдагь. Тызэрэклиагьэр сыдэу дэгьу хьугьэ!
Джансэт : Ары , ау тэ мык!э аджи, тщыгьупшагьэу кьык!эк!ыгь. Сэ сызэрэпльырэмк!э, ти хабзэхэр тщыгьупшэжьыгь. тэ, икьуажэ тишагь. Хасэм хэт щыпльэгьугьа?
Пэрыт : Анахь гьэш!эгьоныр хасэм щыхьугьэр ары. Хасэм тык!уагь. Ащ Жабагьы нэлуасэ тыщыфэхьуь. Жабагьы тиунэкьощыр нэлуасэ кьысфишлыгь. Темыркьян. Темыркьянрэ ыш Асльянрэ. Тури дэгьу дэдэх. Сэ нэлуасэ кьызэрэсфэхьугьэхэр агуапэ дэдэ хьугьэ. Сиунагьо ис пстэуми кьяк!эупк!агьэх. Ахэр бырсырыгьэх, сэры сыбырсырыгь.
Атэ : Шьыпкья! Сыдэу дэгьу хьугьэ! Сыдэу щытых, дэгьуха? Ятэжь хэт шью!а?
Пэрыт : Анахьыжьэу аш!эжрэ ятэжь Заур. Заур ыш тэ титэтэжь Али ятэжь. П!он фаема зэшымэ тарибынэу кьык!эк!ыгь.
Атэ : Тыркум кьэбгьэблэгьагьэха? Тэри нэлуасэ тызэфэхьун.
Пэрыт : Апэ ащ щьо хэкум шьюрагьэблагьэ. Ори шьхьяфэу зы шлухьяфтын кьыпфыригьэхьыгь. Мы кьамэр тятэжьмэ кьяк!эныжьыгьэу зы кьам. О кьыпфэсхьыгь.
Атэ : Мыр фэшхьяфэу шлухьяфтынышх. Джы сэри сыбырсырыгь.
Пэрыт : Хэкужьым щы!эхэр кьытпэпльэх. Зэклэми тызэгьусэу тык!он фай. Адэжь щынальэм щы!эхэр дэ кьытпэпльэхэ. Псори зэгьусэу дык!уэн хуейщ.

Ünite 5-Bölüm 1

Бисльан кьызэущым сыхьатым епльыгь.
 - Еджап!эм клонэу сыгужьуагь!
 Зифэпэн фай ау ищыгьынхэр игьотырэл. Бисльан губжьыгьэ.
 - Тыдэ щы!а сищыгьынхэр?
 - «Сэ !анэ ч!эгьым сыч!эль. Тыгьоспчыхьэ мыщ сыкьч!эбдзагь» - и!уагь джанэм.
 Адэ сильэпэдхэр тыдэ щы!а ?
 - «Тэ тхыльымэ тахэль. Тыгьоспчыхьэ мыхэмэ такьхэбдзагь» - а!уи кьэкууагьэх льяпэдхэр
 - Сипотинхэр тыдэ щы!а?
 Потинхэм зи а!уагьэл. Зыр шкаф ч!эгьым ч!эль, адрэр пчэз кьогьум кьоль...
 Бисльан ерагьоу зифэпагь, сыхьатым епльыгь ау еджап!эм зык!ошт уахьтэр зыблэк!ыгьэр аджи ш!агьэ...